

Брюксел, 29.5.2019 г.
COM(2019) 260 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Съобщение от 2019 г. относно политиката на ЕС за разширяване

{SWD(2019) 215 final} - {SWD(2019) 216 final} - {SWD(2019) 217 final} -
{SWD(2019) 218 final} - {SWD(2019) 219 final} - {SWD(2019) 220 final}

I. ВЪВЕДЕНИЕ

През ноември 2015 г. Европейската комисия изготви **средносрочна стратегия за политиката на ЕС по въпросите на разширяването**¹, която обхваща целия мандат на настоящата Комисия. В настоящото съобщение се прави преглед на напредъка, постигнат при изпълнението на политиката по въпросите на разширяването към края на февруари 2019 г. Отбелязаният напредък е представен успоредно със сериозните предизвикателства, с които се сблъскват страните, стремящи се към членство в ЕС.

Западни Балкани

Стратегията на Европейската комисия за Западните Балкани² от февруари 2018 г. даде силен тласък на действията на региона по пътя към ЕС. В нея беше потвърдено, че бъдещето на Западните Балкани е неразделна част от ЕС. Освен това отново беше заявено, че перспективата за членство в ЕС въз основа на изпълнението на строги, определени критерии е изцяло в интерес на ЕС както по отношение на неговата икономика и политика, така и по отношение на сигурността му. Стратегията потвърди значителния напредък на региона както в изпълнението на реформите, така и в преодоляването на наследените от войната и конфликта проблеми. За да могат обаче страните да изпълнят всички условия за членство, измежду които и условието да укрепят своите демокрации, са необходими по-съществени, всеобхватни и убедителни реформи в ключови области като върховенството на закона, включително борбата с корупцията и организираната престъпност, а също и икономиката и конкурентоспособността, регионалното сътрудничество и помирението. Комисията призова за значително увеличаване на политическата, техническата и финансовата подкрепа на ЕС за региона, включително чрез шестте водещи инициативи на Стратегията, подкрепени от предприсъединително финансиране в размер на 11,7 милиарда евро за периода 2014—2020 г. С цел да повиши стимулиращия ефект на политиката, Комисията посочи също, че при наличието на нужната политическа воля, осъществяването на реални и трайни реформи и окончателното решаване на споровете със съседните държави страните, които към настоящия момент са най-напреднали в преговорите за присъединяване, биха могли да бъдат готови за членство в перспективата на 2025 г.

На **срещата на върха ЕС—Западни Балкани**, която се състоя през май 2018 г. в София, лидерите на ЕС отново потвърдиха недвусмислената си подкрепа за европейската перспектива на Западните Балкани, а партньорите от Западните Балкани отново се ангажираха с тази перспектива като свой твърд стратегически избор. Ръководителите на ЕС приеха Декларацията от София и Приоритетната програма от София³, в които бяха представени нови мерки за засилено сътрудничество с региона в ключови области като сигурността, върховенството на закона и миграцията.

Освен това миналата година ръководителите на ЕС дадоха **ясни сигнали** на отделните страни от Западните Балкани. В отговор на препоръките на Комисията от 2018 г. за започване на преговори за присъединяване с Република Северна Македония и Република Албания Съветът постигна през юни съгласие да отговори положително на постигнатия напредък и очерта пътя за започване на преговори за присъединяване с

---

¹ [COM\(2018\) 450 final](#)

² „Надеждна перспектива за разширяване и засилен ангажимент на ЕС за Западните Балкани“,

[COM\(2018\) 65 final](#)

³ https://www.consilium.europa.eu/media/34777/sofia-declaration_bg.pdf

двете държави през юни 2019 г. По отношение на Косово* Комисията докладва, че са изпълнени всички показатели за безвизово пътуване до Шенгенското пространство, и през март 2019 г. Европейският парламент подкрепи на първо четене предложението ѝ за либерализиране на визовия режим.

Засиленият ангажимент на ЕС към региона през последната година вече носи конкретни и значителни **резултати**. Северна Македония не само продължи да изпълнява амбициозната си програма за реформи, но и постигна историческо споразумение с Гърция, с което беше уреден продължилният 27 години спор относно името ѝ. Това и двустранното споразумение с България са примери за това как да се укрепят добрите съседски отношения в целия регион, както и доказателство за привлекателната сила на европейската перспектива. Албания също извършва дълбоки реформи, по-специално мащабна промяна на съдебната си система, включително безпрецедентно ново оценяване на съдиите и прокурорите.

Във връзка с този напредък, който бива приветстван, Съюзът следва да предприеме конкретни и бързи действия. ЕС има възможността и силен интерес да се възползва от дългосрочната положителна тенденция в целия регион. Съюзът трябва да изпълнява ангажиментите си и да възнагражда постиженията. Ако постигнатият обективен напредък не бъде възнаграден с преминаване към следващия етап от пътя към членство в ЕС, това ще навреди на доверието в ЕС в целия регион и отвъд него. Проявата на равнодушие към исторически постижения и значителни реформи ще застраши стабилността, ще попречи сериозно на така необходимите допълнителни реформи и ще се отрази на работата по чувствителни двустранни въпроси като диалога между Белград и Прищина. В стратегическо отношение подобно равнодушие само ще помогне на конкурентите на ЕС на геополитическата сцена да затвърдят позициите си на прага на Европа.

Не всички страни обаче се възползваха от възможностите, предлагани от Стратегията за Западните Балкани. Действията на някои от тях са в застой, особено в ключови области като върховенството на закона и основните права. За страните, които са напреднали най-много в процеса на присъединяване, има опасност да изостанат с постигането на обявените от тях амбициозни цели, ако не увеличат значително своите усилия, особено за извършването на основни реформи. Всички политически лидери в региона трябва да отговорят на очакванията за реформи на своите граждани и да не оставят никакво място за съмнение, що се отнася до стратегическата им ориентация и ангажимент за присъединяване към ЕС. Присъединяването към ЕС е фундаментален избор, основаващ се на ценности, които всяка страна трябва да възприеме по-категорично.

Успоредно с настоящото съобщение Комисията прие становището си относно кандидатурата на Босна и Херцеговина за членство в Европейския съюз. Направените в становището заключение и препоръка се съдържат в приложение към настоящото съобщение.

Турция

Турция е ключов партньор за ЕС и страна кандидатка. Диалогът и сътрудничеството в основни области от общ интерес, включително на най-високо равнище, се запазиха, по-специално чрез ефективно сътрудничество по въпросите на миграцията и силна

---

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

подкрепа от ЕС за бежанците. При все това Турция продължи да се отдалечава от Европейския съюз в резултат на сериозни крачки назад в областите на върховенството на закона и основните права и отслабване на ефективния взаимен контрол в политическата система с влизането в сила на изменението на конституцията. През юни 2018 г. Съветът единодушно отбеляза, че преговорите за присъединяването на Турция на практика са в застои и не може да се обмисля отварянето или затварянето на други глави. Основните факти, довели до тази оценка, продължават да са налице.

Ускоряването на **привеждането в съответствие** с общата външна политика и политика на сигурност на ЕС, включително във връзка с ограничителните мерки, е важна част от процеса на разширяване и важен елемент, който потвърждава, че държавите спазват безусловно принципите, ценностите и целите, които Съюзът се стреми да насърчава в съседните на него държави и отвъд тях. Албания и Черна гора последователно привеждаха законодателството си в съответствие с позициите по линия на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ ОТ 2015 г.

По-категоричното изпълнение на основните реформи е от ключово значение за изпълнението на критериите за членство от Копенхаген и Мадрид. Усилията в тези области са неделими и взаимно се допълват. Те трябва да бъдат полагани с решимост и по-ясен политически ангажимент.

а) Функциониране на демократичните институции

Правилното функциониране на **демократичните институции** продължава да бъде основно предизвикателство в повечето държави. Централната роля на националните **парламенти** трябва да залегне недвусмислено в основата на политическата култура. Все още е необходимо конструктивният диалог между партиите да се утвърди. На опозиционните партии, които също носят съществена отговорност за изграждането на бъдещето на своите държави, следва да се даде възможност да изпълняват пълноценно ролята си и да участват в демократичните процеси. От решаващо значение е да си засилят парламентарната отчетност, надзорът върху изпълнителната власт и демократичният контрол.

В **Западните Балкани** все още предстои да се установи конструктивен **диалог** в целия политически спектър, по-специално в парламентите. Парламентарните бойкоти, които имат обратен ефект, като тези в Албания, Черна гора и Сърбия, продължават да бъдат безпокойство. Гражданските протести с искания за реформи се увеличиха. Възможно е да се използват механизми за посредничество и диалог като предлаганите от Европейския парламент, например в Сърбия. Правителствата трябва да гарантират, че опозицията има възможност да изпълнява пълноценно ролята си при спазване на действащата уредба. Опозицията, от своя страна, трябва да участва конструктивно в демократичния процес.

За засилването на **надзорната функция на парламентите** са необходими значителни усилия. В Северна Македония парламентът увеличи капацитета си за надзор, възстанови механизма за взаимен контрол на властите и съществено намали използването на **съкратени парламентарни процедури** до 20 % през 2018 г. Това явление обаче продължава да буди безпокойство в целия регион. В Сърбия, където вследствие на парламентарните практики на управляващата коалиция качеството на

законодателния дебат и контрол се влоши, съответният дял беше 44 %. В Черна гора междупартийната временна комисия за по-нататъшна реформа на изборителното и друго законодателство все още предстои да постигне резултати.

Изборите трябва да бъдат свободни и честни, а препоръките на мисиите за наблюдение на изборите — правилно изпълнени. Необходимо е да бъдат отстранени дългогодишните слабости, наблюдавани в хода на целия изборителен процес. Правилата относно публичното и частното финансиране на политическите партии трябва да бъдат реформирани съществено.

В **Турция** новата президентска система, която влезе в сила след изборите през юни 2018 г., **ограничи значително законодателните и надзорните функции на парламента**. В страната няма конструктивен парламентарен диалог, нито функциониращ механизъм за взаимен контрол на властите. Дългогодишните недостатъци на системата на парламентарен имунитет не са отстранени. Решенията на Върховния изборен съвет да се проведат повторни избори в Истанбул и да се възложи управлението на отделни общини в югоизточната част на страната на кандидати, останали на второ място, будят сериозно безпокойство за съблюдаването на законността и целостта на изборния процес и за предпазването на независимостта на институцията от политически натиск.

б) Върховенство на закона и сигурност

Върховенството на закона е основен компонент на една добре функционираща демокрация. То се основава на свободни и честни избори, работещ парламент, който изпълнява пълноценно своите законодателни и надзорни функции, и разделение на властите. Успоредно с това трябва да има функционираща система на взаимен контрол на властите.

Върховенството на закона е залегнало по категоричен и недвусмислен начин в процеса на присъединяване към ЕС. То е основен аспект на демократичната промяна и ключов показател, спрямо който ЕС оценява напредъка на страните, участващи в процеса на разширяване, по пътя към членството. Вдъхващият доверие напредък в тази област обаче продължава да бъде сериозно предизвикателство. Недостатъците често са свързани с липса на политическа воля, нежелание на институциите за промяна и все по-враждебна среда за гражданското общество. Това отчасти отразява съществуването на известно **обсебване на държавата от частни интереси**. Вследствие на това принципите на върховенството на закона все още не се прилагат правилно на всички равнища на управление. В Турция не бяха предприети никакви действия за преустановяване на тенденцията на връщане назад в сферата на върховенството на закона.

От жизненоважно значение за върховенството на закона е наличието на добре функционираща и независима **съдебна власт**, в която решенията се изпълняват ефективно. Албания отбеляза важен напредък в реформирането на съдебната си система, което продължава да се извършва съгласно установения график. Създаването на нови съдебни органи има за цел да гарантира независимото управление на съдебната власт. В процеса на проверка бяха постигнати още видими резултати — бяха постановени общо над 140 решения и всички приоритетни дела бяха приключени на първа инстанция, в резултат на което 88 от проверяваните съдии бяха освободени от длъжност или напуснаха по свое желание. Въпреки това в целия регион на Западните Балкани реформите продължават да страдат от бавното темпо, с което се променя съдебната култура. В Сърбия конституционните изменения, целящи привеждане на Конституцията в съответствие с европейските стандарти във връзка със съдебната

власт, все още не са приети. В Турция политическият натиск и преместването на голям брой съдии и прокурори против волята им продължиха, което допълнително подкопа независимостта на съдебната власт в страната.

В Западните Балкани и Турция продължават да се наблюдават примери за широко разпространена **корупция**. Успехът на борба с корупцията по високите и средните етажи в региона е различен. Въпреки че някои страни, например Северна Македония и Албания, отбелязаха напредък, резултатите в повечето от тях продължават да бъдат неубедителни и далеч от необходимото за изпълнение на изискванията за членство. Борбата с корупцията по високите етажи и политическата корупция трябва да се води по по-ясен и по-последователен начин. Постигането на осезаеми резултати в борбата с корупцията е необходимо също така за изграждането на стабилна и прозрачна бизнес среда и за свеждането до минимум на действителните заплахи за демократичните структури. **Обществените поръчки** все още са особено податливи на корупция. Необходимо е механизмите за контрол в целия процес на възлагане на обществени поръчки да бъдат засилени, а прозрачността значително да се увеличи чрез решителни и амбициозни мерки.

Организираната престъпност продължава да бъде много сериозна тема в Западните Балкани и Турция. През Турция и Западните Балкани минават важни маршрути за контрабанда. От и през тези страни продължават да действат мощни престъпни мрежи с международен обхват. Страните предприеха действия във връзка с някои аспекти на това явление, като през 2018 г. беше докладвано за мащабни арести и изземвания на наркотици. Оперативното сътрудничество, включително с агенциите на ЕС, се засили, особено с Албания, което доведе до видими резултати на място. Като цяло обаче **резултатите от издаването на присъди** по дела за организирана престъпност често са слаби. В някои страни издадените присъди за организирана престъпност или изпиране на пари са съвсем малко на брой през последните години, ако изобщо има такива. Тези слаби резултати показват, че наказателните процедури са неефективни, отправят силни сигнали за наличието на безнаказаност и увеличават риска от навлизане на престъпни елементи в политическата и икономическата система. Също така е необходимо значително да се увеличат **изземването и конфискуването на активи** в делата за организирана престъпност и корупция и да се води по-решителна борба с престъпните групи.

През последните години Западните Балкани предприеха важни мерки за модернизиране на правната и институционалната рамка за **борба с тероризма**. Оперативното сътрудничество с държавите — членки на ЕС, и агенциите на ЕС продължи да се подобрява и засилва. Всички страни от Западните Балкани участват активно в инициативата за борба с тероризма в Западните Балкани. Въпреки това повечето страни трябва да положат по-големи усилия за решаване на въпроса с връщането на чуждестранни бойци и за предотвратяване на екстремизма и радикализацията, включително в затворите. Необходимо е капацитетът за онлайн мониторинг и ответни действия да бъде засилен. Дейното проследяване на финансовите потоци следва да намери отражение в по-стратегически подход срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. Турция трябва да преразгледа законодателството си за борба с тероризма. Страната има законното право да се бори с тероризма, но тя е отговорна и за това тази борба да се води в съответствие с принципите на правовата държава, правата на човека и основните свободи. Мерките за борба с тероризма трябва да бъдат пропорционални.

Налице е спешна необходимост реформите в сферата на върховенството на закона да бъдат осъществени **по-категорично и по начин, вдъхващ по-голямо доверие**. Това е най-важното условие, за да могат страните от Западните Балкани да напреднат по пътя към членство в ЕС, а що се отнася до Черна гора и Сърбия — и изпълнението на междинните критерии в преговорите за присъединяване по глави 23 и 24 относно върховенството на закона.

След като междинните критерии бъдат изпълнени, определянето на критерии за затварянето на главите ще позволи на ЕС да определи ясно изискванията, свързани с върховенството на закона, които преговарящите страни ще трябва да изпълнят в тази жизненоважна област, за да бъдат готови за членство в Европейския съюз. Черна гора е първата преговаряща страна, която би могла да достигне този етап, при условие че отстрани пропуските в ключовите сфери на свободата на медиите, борбата с корупцията и трафика на хора.

Целта на междинните критерии в сферата на върховенството на закона е на първо място да се гарантира, че институционалната и законодателната структура на съответната страна са налице и че са постигнати първоначални резултати по отношение на изпълнението. След като тази рамка бъде създадена, Комисията ще предложи на държавите — членки на ЕС, критерии за затваряне. Тези критерии ще бъдат съсредоточени основно върху постигането на осезаеми резултати като цяло и на убедителни, надеждни и трайни резултати по отношение на изпълнението.

в) Основни права

Основните права до голяма степен са залегнали в законодателството на Западните Балкани. Необходими са обаче сериозни усилия за по-строгото им спазване. През периода на докладване в Турция беше отбелязано трайно силно влошаване на положението във връзка с ключови права на човека.

Развитията във връзка със **свободата на изразяване** и независимостта на медиите в региона будят все по-голямо безпокойство. Налице са сериозни крачки назад в **Турция**, където упражняването на свободата на изразяване беше възпрепятствано и над 160 журналисти са все още в затвора — един от най-големите броеве в света.

Във всички страни от **Западните Балкани** бяха отбелязани много ограничени действия. Като цяло проявите на физическо и словесно сплашване продължиха, а разследванията и наказателните преследвания все още са бавни. Опитите за оказване на влияние върху независимостта на обществените радио- и телевизионни оператори, непрозрачното публично и частно финансиране на медиите и изкривеният рекламен пазар са характерни за всички страни в региона. Бизнес средата в медиите също се характеризира с често политическо вмешателство и неясна медийна собственост, които излагат на опасност устойчивостта на независимите медии. ЕС продължава да оказва силна подкрепа на местни организации на гражданското общество, защитници на правата на човека, журналисти и независими медии.

Необходимо е страните от Западните Балкани и Турция да положат усилия за ефективно справяне с нарушенията на **правата на детето**. Също така правителствата трябва да предприемат действия за борба с дискриминацията, насочена срещу **лицата с увреждания, малцинствата** и други уязвими групи. Освен това са нужни по-големи усилия за постигане на **равенство между половете** и за предотвратяване и борба с насилието над жените. В Западните Балкани бе постигнат напредък по отношение на правата на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните лица (ЛГБТИ), но са необходими значителни усилия за справяне с дискриминацията,

по-специално изказванията, подбуждащи към омраза, и насилието. **Ромите** продължават да се сблъскват със социално изключване, маргинализиране и дискриминация. **Условията в затворите** все още се нуждаят от подобрене. В Турция въпреки премахването на извънредното положение много от мерките, въведени през този период, са все още в сила, включително тези, които ограничават основни **процесуални права**, например правото на защита и правото на ефективни правни средства за защита.

г) Реформа в публичната администрация

Реформата на публичната администрация е от основно значение за укрепването на управлението на всички равнища. Тази реформа е свързана с качеството и отчетността на администрацията, професионализма и деполитизацията на държавната служба, доброто управление на публичните финанси и осигуряването на качествени услуги за гражданите и предприятията. Напредъкът на Западните Балкани в тази област е умерен. В Турция вследствие на мащабно реструктуриране на публичната администрация и системата на държавната служба, извършено чрез президентски укази, бяха отчетени сериозни крачки назад в сферата на държавната служба, които засегнаха също планирането на политиките и отчетността.

Известен напредък бе отбелязан в подобряването на **планирането на политиките**, но са необходими повече усилия за осигуряване на строг контрол на качеството от централните правителства. Политиките, законодателството и публичните инвестиции все още често се изготвят без оценки на въздействието и без междуведомствени и публични консултации. Нужно е да се положат съществени усилия за провеждането на прозрачни и ефективни **обществени поръчки**. За намаляване на разхищението на ресурси, измамите и корупцията е необходимо ранно привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС, съчетано с ефективна система за публичен **вътрешен контрол**.

В повечето страни **професионализацията** на държавната служба все още не е осигурена и **не са предприети мерки за справяне с прекомерната политизация**. **Структурата на държавната администрация** следва да осигурява ефективно разграничаване на отговорностите. Повечето страни положиха усилия за подобряване на **услугите** за гражданите и предприятията, особено електронните услуги, но е нужно допълнително координиране между различните инициативи и цялостната реформа на публичната администрация.

Ролята на **регионалните и местните власти** в процеса на привеждане в съответствие с ЕС и в крайното прилагане на правилата на ЕС трябва да бъде взета под внимание. Необходимо е да се намери подходящият баланс между управлението на централно, регионално и местно равнище, който спомага в най-голяма степен за изпълнението на реформите и предоставянето на услуги на гражданите.

д) Миграция

Бежанската криза и незаконната миграция бяха основни предизвикателства както за ЕС, така и за Западните Балкани и Турция. Сътрудничеството се запази посредством съвместната работа по миграционните маршрути през Източното Средиземноморие/Западните Балкани. Контрабандата на мигранти и трафикът на хора продължават да бъдат проблем. Партньорските държави следва да предприемат допълнителни действия за пълното привеждане в съответствие с визовата политика на ЕС.

Изявлението на ЕС и Турция⁴ от март 2016 г. продължи да води до конкретни резултати по отношение на намаляването на незаконните и опасните преминавания и спасяването на човешки живот в Егейско море. Незаконно пристигащите са с 97 % по-малко от периода преди Изявлението да влезе в сила, а броят на загиналите в морето намалва значително. През периода на докладване правоприлагащите органи в Турция увеличиха усилията си.

Турция продължи да полага забележителни усилия във връзка с **приемането на над 3,6 милиона регистрирани бежанци от Сирия** и около 370 000 бежанци от други държави. ЕС продължи да подкрепя страната, за да може тя да се справи с това предизвикателство. **Механизмът на ЕС за бежанците в Турция**⁵ с общ бюджет от 6 милиарда евро продължава да удовлетворява хуманитарните потребности и потребностите, свързани с развитието, на бежанците и приемащите общности. Сключени са договори за целия първи транш в размер на 3 милиарда евро. Резултатите се виждат ясно и са много ефективни: към настоящия момент около 1,6 милиона бежанци получават месечно парични средства посредством Мрежата за социална закрила при извънредни обстоятелства, извършени са 5 милиона здравни консултации, а семействата на повече от 494 000 деца, които посещават училище, получават финансово подпомагане. В ход е усвояването на втория транш от 3 милиарда евро. Механизмът продължава да играе водеща роля за координирането, давайки възможност за бързо, ефикасно и ефективно предоставяне на помощ от ЕС.

На **Западните Балкани** в резултат на координираните мерки на ЕС в подкрепа на националните действия незаконните пристигания по маршрута намалеха с още 35 % през периода на докладване, като така се запази тенденцията на намаляване от 2017 г. Необходимо е обаче да се направи повече, за да могат страните да бъдат по-добре подготвени за управлението на миграцията, включително да се положат усилия за по-добро управление на границите и намаляване на незаконната миграция. Босна и Херцеговина беше изправена пред приток от над 20 000 мигранти и бежанци през 2018 г. ЕС продължава да оказва подкрепа за региона, изграждайки у партньорите капацитет за управление на миграционните потоци, изготвяйки процедури за предоставяне на убежище и механизми за връщане и установявайки обмен на информация. Приключиха преговорите по споразумения за статута с пет страни от региона, което ще даде възможност за разполагането на европейски екипи за гранична и брегова охрана с изпълнителни правомощия в зоните, граничещи с външните граници на ЕС, в подкрепа на националните гранични органи. Споразумението с Албания влезе в сила и първите гранични служители вече са разположени. Необходимо е страните от Западните Балкани да положат по-големи усилия за решаване на въпроса с неоснователните молби за убежище, подавани от граждани от региона в държавите — членки на ЕС.

е) **Икономика**

Икономиките на Западните Балкани и Турция все още са изправени пред **сериозни предизвикателства**, които им пречат да използват икономическия си потенциал пълноценно. Въпреки известно ускоряване на растежа, създаване на работни места и увеличение на доходите през последните години, страните продължават да изостават в реформирането на своите икономически структури и повишаването на

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

⁵ [Решение С\(2015\) 9500 на Комисията](#) от 24 ноември 2015 г. относно координацията на действията на Съюза и на държавите членки посредством механизъм за координация — Механизма за Турция в полза на бежанците, изменено с Решение С(2016) 855 на Комисията от 10 февруари 2016 г.

конкурентоспособността. В тях все още се наблюдават висока безработица, особено сред младите хора, големи несъответствия между уменията и изискванията на пазара на труда, трайна сива икономика, неблагоприятна бизнес среда и ниски равнища на иновации.

В **Турция** процесът на съществено **връщане назад** в икономиката продължи, засилвайки опасенията за функционирането на страната като пазарна икономика. През 2018 г. икономическото положение се влоши вследствие на рязкото влошаване на условията за финансиране, което разкри натрупваните с години макроикономически слабости. **Икономическото управление се влоши** още повече с увеличаване на вмешателството на държавата в икономиката. Необходимо е Турция да обърне тенденцията на връщане назад при пазарните реформи.

Инвестиционният климат на Западните Балкани се запази до голяма степен непроменен и се характеризира със слабо прилагане на принципа за върховенство на закона, липса на подходящ контрол върху държавната помощ, дълбоко вкоренена сива икономика, лош достъп до финансиране и ниска степен на регионална интеграция и свързаност. Продължава да се наблюдава вмешателство на държавата в икономиката, което изостря допълнително риска от корупция заради слабото управление на публичните финанси и честите промени в регулаторната среда и данъците. Налице е силна потребност от модернизирание на инфраструктурата, а инвестициите следва да се осъществяват чрез единни списъци от проекти и да бъдат съвместими с договорените с ЕС приоритети. Решенията, свързани с мащабни инвестиции, трябва да бъдат прозрачни и да се основават на надлежни проверки, както е случаят с проектите за свързаност, финансирани чрез инвестиционната рамка за Западните Балкани.

Регионалната интеграция е ключов фактор за повишаване на жизнения стандарт в страните от Западните Балкани. Създаването на **регионално икономическо пространство** ще увеличи конкуренцията и ще даде възможност за реализиране на икономии от мащаба и повишаване на производителността. Наличието на регионален пазар ще стимулира търговията в региона и ще направи Западните Балкани по-привлекателно място за инвестиции. Пазарна интеграция, основана на правилата и стандартите на ЕС, ще спомогне за създаването на възможности за разработване на нови вериги на стойността и привличане на повече преки чуждестранни инвестиции в региона, включително от ЕС. По-голямата свързаност в транспорта и енергетиката ще ускори интегрирането на региона в паневропейските мрежи, като успоредно с това ще укрепи конкурентоспособността на енергийните пазари и ще създаде икономически коридори в региона. Договорът за Транспортната общност, който понастоящем е ратифициран от всички договарящи страни, ще подпомага и укрепва изпълнението на програмата за свързаност. Създаването на цифрово пространство и на по-интегрирани пазари на труда също предлага нови възможности за младите хора в региона.

Ново регионално споразумение за роуминга, подписано през април 2019 г., ще донесе значителни ползи за гражданите и предприятията в региона. Благодарение на това споразумение таксите за роуминг ще започнат да намаляват постепенно от юли 2019 г. (намаляване на цената на дребно на преноса на данни и обажданията с 25 % и на кратките текстови съобщения с 33 %), а от юли 2021 г. ще бъдат напълно премахнати. Абонатите на мобилни услуги от региона ще могат да използват пълния набор от услуги, включени в абонамента им, когато пътуват из Западните Балкани, без да плащат допълнително за това. Освен това споразумението проправя пътя за изготвянето на пътна карта за намаляване на разходите за роуминг между Западните

Балкани и ЕС, както е посочено в **Програмата в областта на цифровите технологии** за Западните Балкани.

ЕС продължава да бъде най-големият търговски партньор на Западните Балкани както по отношение на вноса (73,5 %), така и по отношение на износа (80,6 %). Дружествата от ЕС са най-големите инвеститори в региона — те осигуряват 73 % от преките чуждестранни инвестиции и представляват основната външна движеща сила за растежа и заетостта в региона. От основно значение е **да се засили устойчивостта** на региона, за да може всяка чуждестранно финансирана икономическа дейност да се извършва в съответствие с ценностите, нормите и стандартите на ЕС, особено в ключови области като върховенството на закона, обществените поръчки, околната среда, енергетиката, инфраструктурата и конкуренцията. **Стопанските и инвестиционните дейности на Китай** в Западните Балкани нарастват и по принцип могат да предложат възможности за региона. Много често обаче тези инвестиции пренебрегват социално-икономическата и финансовата устойчивост и правилата на ЕС за обществените поръчки и могат да доведат до голяма задлъжнялост и прехвърляне на контрола върху стратегически активи и ресурси. Това означава, че партньорските държави следва да действат при безусловно спазване на буквата и духа на споразуменията за стабилизиране и асоцииране с ЕС и да дадат приоритет на реформите в съответните преговорни глави от процеса на присъединяване. ЕС следва да направлява тези реформи по-енергично, както и да ги взема под внимание в бъдещите рамки за водене на преговори.

ЕС подкрепя по-доброто икономическо управление в страните от Западните Балкани и в Турция чрез годишната **програма за икономически реформи**. Тази програма, представляваща неразделна част от подготовката за членство в ЕС, се превърна в ключов инструмент за формулирането и изпълнението на макроикономически и структурни реформи за повишаването на конкурентоспособността и стимулирането на растежа и създаването на работни места. Тя спомага за укрепването на дългосрочния устойчив растеж и сближаването и улеснява формулирането на политиките и напредъка в изпълнението на икономическите критерии за присъединяване. Необходимо е да се акцентира в по-голяма степен върху повишаването на ангажираността с цел по-добро изпълнение на набелязаните реформи.

Икономическото развитие и повишаването на заетостта са от основно значение и за преодоляването на демографските предизвикателства, пред които са изправени Западните Балкани, а именно голяма емиграция и ниска раждаемост. Без изграждането на по-силни икономики и възприемането на по-силно демократично управление като цяло тези явления ще се запазят, както и свързаните с тях рискове от общо разочарование, особено сред младите хора, и изтичане на мозъци.

ж) Регионално сътрудничество и добросъседски отношения

Политиката на разширяване на ЕС трябва да продължи да „изнася“ стабилност. Поради това ЕС не може и няма да „внося“ **двустранни спорове** и произтичащата от тях нестабилност. Преди присъединяването на съответната страна трябва да бъдат намерени и приведени в действие окончателни и обвързващи решения, които допринасят за регионалната стабилност. Историческото споразумение, постигнато между Северна Македония и Гърция за уреждане на продължилия 27 години спор относно наименованието, е пример за помирение за региона и извън него. И все пак, необходимо е спешно да се положат повече категорични и убедителни усилия във всички страни от Западните Балкани. Отношенията между Прищина и Белград се влошиха, което е най-видимо от решението на Косово да наложи мито от 100 % върху

вноса от Сърбия и Босна и Херцеговина в нарушение на Централноевропейското споразумение за свободна търговия — последната от редица провокации и от двете страни в конфликта. Косово трябва спешно да отмени това решение и двете страни в спора трябва да се въздържат от по-нататъшни действия, които биха могли да бъдат сметнати за провокативни. Нужно е спешно да се постигне напредък във водения с посредничеството на ЕС диалог за пълно нормализиране на отношенията между Сърбия и Косово, който следва да доведе до сключването и прилагането на всеобхватно правнообвързващо споразумение за нормализиране.

Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество са основни елементи от процеса на стабилизиране и асоцииране и от процеса на разширяване. На срещата на върха в София бе подновен ангажиментът за укрепване на добросъседските отношения, регионалната стабилност и взаимното сътрудничество. Редовните контакти между правителствата и техническият диалог и сътрудничество на двустранно и регионално равнище продължиха. Нужни са обаче повече усилия, най-вече в най-чувствителните области. Регионалното сътрудничество следва да бъде засилено, особено във връзка с военните престъпления, включително чрез инициативи за помирение като създаването на регионална комисия за истината. Необходими са допълнителни усилия и по отношение на изчезналите лица — приемането на регионален рамков план за действие е важна стъпка напред. Следва да се избягват изявления или действия, имащи неблагоприятно отражение върху добросъседските отношения. В ЕС няма място за подстрекателска реторика, нито за възхваляване на военнопредстъпници от никоя страна.

Регионалното сътрудничество продължи с програмата на ЕС за свързаност, която играе важна роля, особено договорения план за действие за регионално икономическо пространство, с развиването на транспортни и енергийни мрежи и програма в областта на цифровите технологии и с изпълнението на проекти за младежка мобилност, подпомагани чрез Регионалната служба за младежко сътрудничество. Програмата „Еразъм+“ продължи да насърчава междукултурния диалог във висшето образование и сред младите хора. Процесът за сътрудничество в Югоизточна Европа и други регионални инициативи също допринесоха за насърчаване на стабилизирането и сътрудничеството. Известен напредък бе отбелязан при изпълнението на място на проекти за свързаност. Необходимо е обаче да се положат още значителни усилия, за да бъдат изпълнени неуредените задължения, произтичащи от регионалните споразумения и ангажименти, и тези задължения да станат оперативни, включително по отношение на изпълнението на договорените през 2015 г. мерки за реформа на свързаността. За изпълнението на приоритетите в областта на свързаността и околната среда в региона ще бъде необходимо по-специално силно взаимодействие със съседните държави членки, включително по линия на Стратегията на ЕС за региона на Адриатическо и Йонийско море. Пълноценното и приобщаващо участие на всички партньори от Западните Балкани в инициативи и мероприятия, свързани с регионалното сътрудничество, не бива да бъде възпрепятствано. Регионалното сътрудничество не може да се налага отвън. То трябва да се направлява по-активно от страните от региона, които да се ангажират изцяло с усилията, допринасящи за стабилността, помирението и увеличаването на икономическите възможности.

Въз основа на декларацията, подписана на състоялата се през февруари 2019 г. министерска среща по въпросите на прехода към чиста енергия, има значителен потенциал Западните Балкани да започнат „зелена програма“ за региона, насочена към решаването на въпроси, свързани с околната среда — от обезвреждането на отпадъците и замърсяването на въздуха до по-мощни въпроси като изменението на

климата. Това не само ще донесе преки ползи за здравето и благосъстоянието на техните граждани, но и ще направи региона привлекателен за инвестиции и туризъм и ще отключи значителния икономически потенциал на зеления растеж и кръговата икономика.

Важно е да се запази постигнатият досега напредък в **преговорите за уреждане на кипърския въпрос, които се водят под егидата на ООН**, и да се продължи подготовката за справедливо, всеобхватно и трайно решение на този въпрос, включително във външните му аспекти. Трайният ангажимент и конкретният принос на Турция към преговорите за справедливо, всеобхватно и трайно уреждане на кипърския въпрос в рамката на ООН ще бъдат от първостепенно значение. Турция трябва спешно да изпълни задължението си за пълно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране между ЕС и Турция и да постигне напредък в нормализирането на отношенията с Република Кипър. Комисията приканва Турция да избягва всякакъв вид заплахи, източници на напрежение или действия, които засягат добросъседските отношения и мирното уреждане на споровете. Комисията изтъква всички суверенни права на държавите — членки на ЕС. Сред тях, наред с другото, са правото на встъпване в двустранни споразумения и правото на проучване и използване на природни ресурси в съответствие с достиженията на правото на ЕС и международното право, в това число Конвенцията на ООН по морско право.

з) Предприсъединителна финансова помощ в следващата многогодишна финансова рамка

В предложението на Комисията за **Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП III)**⁶ в следващата многогодишна финансова рамка за периода 2021—2027 г. се предвижда стабилен и обусловен от политиката подход с **по-стратегическо и динамично предоставяне на помощта**, като в основата на инструмента се поставят основните изисквания за членство. Чрез допълнително съсредоточаване на финансовата помощ на ЕС върху ключови приоритети предложеният ИПП III ще предостави още по-голям стимул за реформите и ще доближи още повече партньорите до ценностите и стандартите на Съюза. Очаква се новият ИПП III да балансира заложената ефективност, стимулирайки партньорите, които напредват, и гарантирайки, че всички партньори получават справедлив дял подкрепа за усилията си за извършване на реформи.

Тази година се отбелязва 10-та годишнина на **Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ)**. Тази успешна платформа за сътрудничество и координация, ръководена от Комисията, обединява международни и национални институции за финансиране, двустранни донори и бенефициерите. През годините тя изигра важна роля при подготовката и финансирането на важни инфраструктурни проекти във връзка със свързаността, околната среда и социалната сфера в Западните Балкани. ЕС предостави 925 милиона евро под формата на предприсъединителни фондове, които насърчиха сключването на заеми в размер на 5,4 милиарда евро и прогнозни инвестиции, надхвърлящи 18 милиарда евро. В съответствие със Стратегията за Западните Балкани ИРЗБ ще бъде допълнително разширявана в стратегическо и финансово отношение.

---

⁶ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП III), [COM \(2018\) 465 final](#).

III. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Процесът на присъединяване към ЕС продължава да се основава на установени критерии, **справедливи и строги условия** и принципа на **собствените заслуги**. За присъединяването към ЕС е необходимо да бъдат извършени сложни реформи в изпълнена с предизвикателства среда — цел, която може да бъде постигната само в дългосрочен план.

Въз основа на направения по-горе анализ и оценките в обобщенията за всяка държава, съдържащи се в приложението, Комисията прави следните заключения и препоръки:

I

1. Надеждната политика на разширяване представлява **геостратегическа инвестиция в мира, стабилността, сигурността и икономическия растеж** в цяла Европа. Тя е и неразделна част от по-мащабната стратегия за укрепване на Съюза до 2025 г. ЕС и партньорите, които желаят да станат негови членове, са изправени пред общи възможности, но и пред общи предизвикателства като миграцията, организираната престъпност и тероризма. Подготовката на съответните държави за изпълнението на всички изисквания за членство продължава да бъде сред **ключовите политически приоритети на ЕС**.
2. **Турция** продължава да бъде ключов партньор на Европейския съюз в няколко области от общ интерес. Стратегията на Комисията за Западните Балкани от февруари 2018 г. даде нов тласък на региона и засили ангажираността на ЕС и неговите държави членки. Цялостното осъществяване на реформите в отделните страни в контекста на тази историческа възможност обаче е на различно ниво. **Албания** и **Северна Македония** използват предоставената възможност и осъществиха реформи, по-специално в областите, посочени единодушно в заключенията на Съвета от юни 2018 г. **Черна гора** и **Сърбия** тепърва трябва да демонстрират по-голяма решителност и да увеличат усилията си в ключови области. **Босна и Херцеговина** е изправена пред множество структурни предизвикателства. В становището на Комисията относно кандидатурата на страната за членство в ЕС е представена всеобхватна пътна карта за реформи, която дава нов тласък на страната в процеса ѝ на интеграция в ЕС. **Косово** следва отново да насочи политическото си внимание към постигането на напредък по пътя към ЕС.
3. За постигането на напредък в процеса страните, които желаят да се присъединят към ЕС, трябва да дадат приоритет на по-бързото постигане на **реални и трайни резултати по ключовите въпроси** на принципа, че се работи първо по основните теми: върховенството на закона, съдебната реформа, борбата с корупцията и организираната престъпност, сигурността, основните права, функционирането на демократичните институции и реформата на публичната администрация, икономическото развитие и конкурентоспособността. Освен това е налице спешна необходимост Западните Балкани да постигнат напредък при помирението, добросъседските отношения и регионалното сътрудничество, следвайки примера на историческото споразумение между Северна Македония и Гърция.
4. ЕС отдавна подкрепя европейската перспектива на целия регион на Западните Балкани, която беше отново потвърдена миналата година. Както е посочено в Стратегията на Комисията за Западните Балкани, понастоящем нито една от страните не изпълнява критериите за членство. За изпълнението на тези критерии са необходими години усилен труд и резултати. Освен това самият Съюз трябва да

бъде по-силен и по-стабилен, преди да може да се разрасне⁷. При все това, наличието на **стабилна и надеждна перспектива** за всички страни продължава да бъде от основно значение за направляването на тази промяна, за поощряването на помирието, за насърчаването на стабилността в региона и за разпространението на ценностите, нормите и стандартите на ЕС. ЕС трябва да спазва ангажиментите си и да реагира недвусмислено и положително на обективните резултати, които страните постигат във връзка с определените от него условия. Това е стратегическа инвестиция не само в бъдещето на региона, но преди всичко в собствения политически и икономически интерес на ЕС.

5. ЕС продължава да бъде основната външна движеща сила за растежа и заетостта на Западните Балкани. Пълното спазване на ценностите, нормите и стандартите на ЕС при извършването на всички чуждестранни икономически дейности е от ключово значение за успеха на региона, особено в области като върховенството на закона, конкуренцията, обществените поръчки, околната среда, енергетиката и инфраструктурата. **Увеличаването на стопанските и инвестиционните дейности на Китай** в региона по принцип може да предложи възможности. Много често обаче тези инвестиции пренебрегват социално-икономическата и финансовата устойчивост. Това подчертава колко е важно партньорските държави да действат при безусловно спазване на духа и конкретните разпоредби на споразуменията за стабилизиране и асоцииране с ЕС в посочените по-горе области и да дадат приоритет на съответните реформи в процеса на присъединяване.

II

6. **Турция** продължава да бъде ключов партньор на Европейския съюз в области от общ интерес, вариращи от миграцията и борбата с тероризма до енергетиката, транспорта и търговията. В заключенията на Съвета по общи въпроси от юни 2018 г. беше посочено, че при настоящите преобладаващи обстоятелства преговорите за присъединяването на Турция на практика са в застой и не може да се обмисля отварянето или затварянето на други глави. Основните факти, довели до тази оценка, продължават да са налице. Подчертаваният многократно ангажимент на турското правителство за постигане на целта за присъединяване към ЕС не е съпътстван от съответни мерки и реформи и не бяха предприети действия във връзка със сериозните опасения на ЕС относно продължаващите неблагоприятни тенденции в сферата на върховенството на закона, основните права и съдебната система.

След преустановяването на извънредното положение през юли 2018 г. Турция въведе много от по-репресивните елементи на извънредното положение в действащото законодателство. Новата президентска система премахна голяма част от взаимния контрол на властите, който съществуваше преди това. Тя доведе до по-нататъшно политизиране на публичната администрация и съдебната власт.

На президентските и парламентарните избори през юни 2018 г. и общинските избори през март 2019 г. беше регистрирано силно участие. Гласоподавателите

---

⁷ Ето защо в съответствие със своята Пътна карта за по-обединен, по-силен и по-демократичен Съюз Комисията представи редица инициативи за подобряване на демократичната, институционалната и стратегическата рамка за Съюза през 2025 г. въз основа на действащите Договори.

имаха възможност да направят реален избор въпреки очевидната невъзможност претендентите да се конкурират при равни и честни условия. Управляващата партия разполагаше със значително предимство и посредством прекомерно отразяване в публични и частни медии, свързани с правителството. След общинските избори Върховният изборен съвет обяви четирима вече избрани кметове и членове на общински съвети за неотговарящи на условията да заемат своите длъжности в югоизточната част на Турция, въпреки че преди изборите техните кандидатури бяха обявени за валидни. Той отмени и изборите за кмет на Истанбул и насрочи нови такива за 23 юни. Решенията на Върховния изборен съвет да се проведат повторни избори в Истанбул и да се възложи управлението на отделни общини в югоизточната част на страната на кандидати, останали на второ място, будят сериозно безпокойство за съблюдаването на законността и целостта на изборния процес и за предпазването на независимостта на институцията от политически натиск. Тези решения противоречат на самата същност на демократичния изборен процес, а именно да гарантира, че се дава превес на волята на народа.

Съществено връщане назад има и при свободата на изразяване, свободата на събиране и свободата на сдружаване. Необходимо е Турция да подобри ефективната защита на основните права и да приеме и осъществи цялостна и надеждна реформа на съдебната система, която да възстанови нейната независимост.

Процесът на съществено връщане назад продължи и в турската икономика, засилвайки опасенията за функционирането на страната като пазарна икономика. В резултат на силния натиск върху националната валута турските органи предприеха редица действия на политиката, които повлияха отрицателно на функционирането на пазарите. Предприети бяха положителни мерки за подобряване на бизнес средата, но опасенията във връзка с върховенството на закона допълнително разколебаха инвеститорите.

Изявлението на ЕС и Турция от март 2016 г. продължава да дава резултати, като и двете страни поеха ангажимент за изпълнението му. Тенденцията на намаляване на незаконните преминавания от Турция към ЕС след влизането в сила на Изявлението беше съпътствана от по-активни усилия на страната. Турция продължи да полага изключителни усилия за предоставяне на мащабна хуманитарна помощ и подкрепа на над 3,6 милиона бежанци от Сирия и около 370 000 бежанци от други държави. Турция и ЕС доразвиха ползотворното сътрудничество по линия на Механизма за бежанците в Турция. До май 2019 г. с мобилизираните от ЕС 6 милиарда евро бяха стартирани над 80 проекта.

Турция приветства подновените усилия на ООН за провеждане на консултации със засегнатите страни с цел евентуално възобновяване на преговорите относно Кипър. Важно е да се запази постигнатият досега напредък в преговорите за уреждане на кипърския въпрос, които се водят под егидата на ООН, и да се продължи подготовката за всеобхватно, справедливо и трайно решение на този въпрос, включително във външните му аспекти. Трайният ангажимент и приносът на Турция към тези преговори ще бъдат от огромно значение.

Напрежението в региона във връзка с възможността за проучване на въглеводороди край бреговете на Кипър нарасна, по-специално вследствие на действия и изявления на Турция, оспорващи правото на Република Кипър да проучва въглеводородни ресурси в своята изключителна икономическа зона. През май 2019 г. Турция изпрати в кипърската изключителна икономическа зона сондажна платформа, придружена от военни плавателни съдове, което доведе до допълнителна ескалация

на напрежението. Комисията припомня изявлението на Европейския съвет от март 2018 г., в което продължаващите незаконни действия на Турция в Източното Средиземноморие и Егейско море бяха категорично осъдени. Освен това тя припомни задължението на Турция да спазва международното право и добросъседските отношения и прикани страната да зачита суверенните права на Кипър да проучва и използва природните си ресурси в съответствие с правото на ЕС и международното право. През март 2019 г. ЕС призова Турция да се въздържа от незаконни действия, на които Съюзът ще реагира по подходящ начин и при пълна солидарност с Кипър.

Наложително е Турция да изпълни задължението си за осигуряване на безусловно и недискриминационно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране между ЕС и Турция и да премахне всички препятствия пред свободното движение на стоки, включително ограниченията върху директните транспортни връзки с Кипър. Няма напредък в нормализирането на двустранните отношения с Република Кипър.

Оперативното сътрудничество с Гърция в областта на миграцията продължи. Напрежението в Егейско море и Източното Средиземноморие обаче застраши стабилността и сигурността в региона. Турция многократно наруши териториалните води и въздушното пространство на Гърция и Кипър. Двустранните отношения с няколко държави — членки на ЕС, по-специално Австрия, Германия и Нидерландия, се подобриха.

7. **Черна гора** отвори две допълнителни преговорни глави през 2018 г. С това общият брой на отворените преговорни глави достигна 32, като три от тях са временно затворени. Цялостният приоритет и следващият важен етап, който предстои, е изпълнението на междинните критерии в областта на върховенството на закона, определени в глави 23 и 24. След като в продължение на повече от пет години Черна гора работи в тази област, тя постигна много в реформирането на своята правна и институционална уредба, свързани с върховенството на закона, и при повечето аспекти първоначалните резултати са налице. След изпълнението на междинните критерии ще бъдат определени критерии за затваряне на главите, чрез които ЕС ще определи ясно изискванията, свързани с върховенството на закона, които Черна гора трябва да изпълни преди затварянето на съответните глави. Черна гора ще може да достигне този нов етап от процеса на присъединяване едва след като отстрани недостатъците, особено в жизненоважните области на свободата на медиите, борбата с корупцията и трафика на хора. Напредъкът по главите в областта на върховенството на закона ще продължи да предопределя общото темпо на преговорите за присъединяване.

Политическата сцена в Черна гора се запази поляризирана, а опозицията продължи парламентарния си бойкот след последните избори през есента на 2016 г. Твърденията за корупция и незаконно финансиране на политически партии в началото на 2019 г. предизвикаха мирни граждански протести. Връщането на политическия дебат в парламента е отговорност на всички партии. Все още предстои временната парламентарна комисия за по-нататъшна реформа на изборителното и друго законодателство да установи диалог между партиите. Добър напредък бе отбелязан при планирането на политиката, назначаването на персонал въз основа на заслуги и рационализирането на организацията на държавната администрация. Демополитизацията на публичната служба обаче продължава да бъде особено предизвикателство, включително на местно равнище. Страната укрепя

правната си уредба в областта на миграцията и убежището. Икономиката на Черна гора продължи да се развива със стабилно темпо. Въпреки това държавният дълг отбеляза нов рекорд. Развитието на частния сектор продължи да бъде ограничавано от слабости в бизнес средата и съдебната власт и от широкото разпространение на сивата икономика, които са отражение на слабия капацитет за изпълнение в ключови държавни институции, отговарящи за прилагането на принципите на правовата държава и пазарната конкуренция.

8. През периода на докладване **Сърбия** започна преговори по четири глави, с което общият брой на отворените глави достигна 16, две от които са временно затворени. Напредъкът в областта на върховенството на закона и нормализирането на отношенията с Косово са от основно значение и ще продължат да предопределят общото темпо на преговорите за присъединяване. Необходимо е Сърбия да ускори значително темпото на реформите в областта на върховенството на закона, по-специално що се отнася до независимостта на съдебната власт, борбата с корупцията, свободата на медиите, вътрешния подход към военните престъпления и борбата с организираната престъпност, ако иска да запази цялостния баланс в преговорите за присъединяване към ЕС.

Политическата сцена в Сърбия се характеризира с все по-голяма поляризация и намаляване на възможностите за изразяване на различни политически възгледи. Необходимо е спешно да се осигурят по-големи възможности за истински междупартиен дебат, за да се постигне широк проевропейски консенсус, който е от съществено значение за напредъка на страната по пътя към членство в ЕС. Няколко опозиционни партии започнаха бойкот на парламента през март 2019 г. Парламентарните практики на управляващата коалиция доведоха до влошаване на законодателния дебат и контрол и застрашиха упражнявания от парламента надзор върху изпълнителната власт. През декември 2018 г. в Белград започнаха ежеседмични протести срещу правителството в отговор на нападение срещу лидера на опозиционна партия. Въпреки че като цяло не бе отбелязан напредък при свободата на изразяване, по прозрачен и приобщаващ начин беше изготвена нова медийна стратегия. Понастоящем е необходимо тази стратегия да бъде спешно приета и изпълнена с оглед на сериозните предизвикателства в тази област. Известен напредък бе постигнат при предоставянето на услуги на гражданите, но е необходимо да се положат усилия за придаването на професионален характер на публичната администрация и за нейната деполитизация. Способността на Сърбия да привлича и задържа квалифицирани служители в администрацията, занимаваща се с въпросите, свързани с ЕС, е от основно значение. Продължаващият процес на конституционни реформи, който се извършва въз основа на подкрепения от правителството проект от октомври 2018 г., има за цел по-специално да се засилят гаранциите за независимостта на съдебната власт в съответствие с европейските стандарти. Икономическите реформи продължават да дават резултати, особено от гледна точка на макроикономическата стабилизация. Ценовият натиск се задържа слаб, а резултатите на пазара на труда се подобриха. Машабните структурни реформи на публичната администрация, данъчния орган и държавните предприятия обаче напреднаха бавно. Частният сектор продължава да бъде възпрепятстван от слабости във връзка с прилагането на върховенството на закона и на лоялната конкуренция. Сърбия продължи да допринася съществено за управлението на смесените миграционни потоци към ЕС.

Въпреки въведените от Косово митнически тарифи Сърбия продължава да бъде ангажирана с диалога с Прищина, който се провежда с посредничеството на ЕС.

Необходимо е страната да положи значителни допълнителни усилия и да допринесе, особено в международните си отношения, за създаването на благоприятна среда за сключването на всеобхватно правнообвързващо споразумение с Косово. Сключването на такова споразумение е спешно и от решаващо значение, за да могат Сърбия и Косово да напреднат по пътя към членство в ЕС.

9. **Северна Македония** постигна изключителен напредък в изпълнението на стратегическата си цел за интеграция в ЕС и НАТО. Страната демонстрира своята решимост за постигане на напредък по програмата на ЕС за реформи и постигна осезаеми и трайни резултати, включително във връзка с условията за започване на преговори за присъединяване, определени в заключенията на Съвета от юни 2018 г. Политическата воля за напредък беше демонстрирана последователно от правителството и постепенно и от опозицията през периода на докладване и беше отчетена положителна промяна в начина на мислене въпреки политическите предизвикателства. Трайният характер на тези структурни реформи е дългосрочен процес и изисква постоянна ангажираност. В повечето случаи съответните законодателни промени в тези области бяха извършени по приобщаващ и прозрачен начин с участието на опозицията, гражданското общество и международни партньори. Отбелязани бяха първите конкретни резултати в укрепването на независимостта на съдебната власт и разследванията, наказателните преследвания и окончателните присъди по дела за корупция и организирана престъпност, включително по високите етажи на властта. Тези усилия трябва да продължат с неотслабваща сила и по прозрачен начин, за да се гарантира, че съдебната власт функционира професионално и безпристрастно. Държавната комисия за предотвратяване на корупцията предприе важни мерки за дейна борба с корупцията с участието на високопоставени представители от целия политически спектър. В сътрудничество с НАТО и стратегическите партньори бяха въведени предпазни мерки в сферата на разузнавателните служби и службите за сигурност, за да се предотврати повтарянето на сериозните проблеми от миналото. Положени бяха усилия за повишаване на професионализма на публичната администрация, а Държавната комисия за предотвратяване на корупцията предприе действия във връзка с твърдения за политически назначения. Механизмът за взаимен контрол на властите като цяло бе възстановен, което укрепя демокрацията и върховенството на закона в страната. Президентските избори, проведени на 21 април и 5 май 2019 г., протекоха спокойно, мирно и прозрачно. Историческото споразумение, постигнато с Гърция, сложи край на един дългогодишен спор и представлява пример за помирение за региона и Европа като цяло. Комисията очаква по-нататъшното прилагане на Договора за приятелство с България. След години на стагнация икономическият растеж се възобнови, достигайки 2,7 % през 2018 г., а безработицата намалява, макар че продължава да е висока. Правителството прие реформи в областта на данъчното облагане на доходите и пенсиите и предприе допълнителни действия за подобряване на управлението на публичните финанси и за повишаване на прозрачността. Въпреки това недостигът на умения, структурните предизвикателства в бизнес средата и недостатъчните инвестиции в инфраструктурата възпрепятстват конкурентоспособността на местните дружества и интегрирането им в световните вериги за създаване на стойност.

С оглед на постигнатия значителен напредък и изпълнението на условията, приети единодушно от Съвета през юни 2018 г., Комисията препоръчва на Съвета да започне преговори за присъединяване със Северна Македония. В подкрепа на продължаващия импулс за реформи Комисията ще приложи спрямо страната

засилен подход за преговорните глави, отнасящи се до съдебната власт и основните права и правосъдието, свободата и сигурността.

10. **Албания** продължи да отбелязва добър напредък и демонстрира трайната си решимост за напредък по програмата за членство в ЕС. Тя постигна осезаеми и трайни резултати, по-специално във връзка с условията, определени в Заключенията на Съвета от юни 2018 г. за започването на преговори за присъединяване, при неизменно поляризирана политическа обстановка. Опозиционните партии, повечето от които се отказаха от парламентарните си мандати през февруари 2019 г., следва отново да се ангажират конструктивно с демократичните институции и да постигнат широк европейски консенсус. Осъществяването на съдебната реформа продължи последователно, което доведе до добър цялостен напредък и положи основите за значително укрепване на сектора и за утвърждаване на независимостта, безпристрастността, професионализма и отчетността. При повторната оценка на всички съдии и прокурори (проверка) бяха постигнати конкретни резултати. Институционалното реструктуриране на съдебната власт също продължи. Създадени бяха нови органи за независимо самоуправление на съдебната власт, което доведе до последващото създаване на специализирани съдебни и следствени институции за борба с организираната престъпност и корупцията. Решителните усилия за борба с корупцията и организираната престъпност, в това число за борба с култивирането и трафика на наркотици, продължиха и спомогнаха за постигането на стабилни резултати при дейното разследване, наказателно преследване и издаване на окончателни присъди. През последните години Албания трайно демонстрира твърд ангажимент за борба с производството и трафика на канабис. Международното полицейско сътрудничество, особено с държави — членки на ЕС, също се засили, в резултат на което бяха проведени редица успешни широкомащабни операции за целите на правоприлагането и бяха арестувани и наказателно преследвани ръководители на организирани престъпни мрежи. Постигането на стабилни резултати при дейното разследване, наказателно преследване и издаване на присъди в борбата с корупцията на всички равнища и в борбата с организираната престъпност продължава да бъде дългосрочно предизвикателство, за което са необходими допълнителни по-големи и последователни усилия от страна на Албания, включително оперативно сътрудничество с държавите — членки на ЕС.

Реформата на публичната администрация продължи, запазвайки общите цели за повишаване на професионализма и прозрачността при процедурите за назначаване на държавни служители и укрепване на процеса на изготвяне на политики чрез консолидирането на структурите за координиране на секторите и въвеждането на регулаторната рамка за оценката на въздействието. Продължиха да се прилагат мерки за по-ефективна защита на правата на човека, включително на представителите на малцинства и ромите, както и за засилване на политиките за борба с дискриминацията. Икономическият растеж нарасна от 3,8 % през 2017 г. на 4,2 % през 2018 г., а безработицата и бюджетният дефицит намаляха, въпреки че продължават да бъдат високи. Липсата на производствено ноухау, ниските нива на образование и слабият трансфер на технологии възпрепятстват конкурентоспособността на Албания и интегрирането ѝ в международните вериги за създаване на стойност.

С оглед на постигнатия значителен напредък и изпълнението на условията, приети единодушно от Съвета през юни 2018 г., Комисията препоръчва на Съвета да започне преговори за присъединяване с Албания. В подкрепа на продължаващия

импулс за реформи Комисията ще приложи спрямо страната засилен подход за преговорните глави, отнасящи се до съдебната власт и основните права и правосъдието, свободата и сигурността. Албания трябва да продължи да постига стабилни резултати в борбата с корупцията на всички равнища и в борбата с организираната престъпност. За поддържането и укрепването на постигнатия от страната напредък е необходим по-силен национален консенсус относно първостепенния приоритет за интеграция в ЕС, който да преодолее сегашната поляризация и да демонстрира наличието на политическа воля в страната.

11. Цялостната политическа ситуация в **Косово** се оказва предизвикателство. Напредъкът, постигнат по някои ключови реформи, свързани с ЕС, беше засенчен от решението на правителството да наложи мито от 100 % върху вноса от Сърбия и Босна и Херцеговина в нарушение на ЦЕФТА и в противоречие на духа на Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Косово следва спешно да отмени тази мярка и да се съсредоточи върху изпълнението на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, за което е необходим силен междупартиен консенсус. Косово следва да прилага ефективно приетото наскоро законодателство в областите на върховенството на закона и публичната администрация и да завърши изпълнението на Европейската програма за реформи. Необходимо е да се положат сериозни усилия за предотвратяване на политическото вмешателство в назначаването на високопоставени държавни служители, както и по-съгласувани усилия в борбата с корупцията и организираната престъпност. Назначаването на официални длъжности на лица, които са били осъдени за военни престъпления или корупция/организирана престъпност, противоречи на европейските ценности. Нужни са решителни действия за борба с високите равнища на корупция и организирана престъпност, включително в северната част на Косово. Известен напредък бе отбелязан в икономиката благодарение на трайния растеж и някои подобрения в бизнес средата. Необходимо е обаче да се приемат мерки за повишаване на активността и заетостта, за гарантиране на това, че бюджетът е в съответствие със съществуващите фискални правила, и за справяне със сивата икономика.

През юли 2018 г. Комисията потвърди, че Косово е изпълнило всички одобрени от Съвета критерии за либерализиране на визовия режим. През март 2019 г. Европейският парламент подкрепи на първо четене предложението на Комисията за либерализиране на визовия режим. Предложението за либерализиране на визовия режим предстои да бъде разгледано в Съвета и обсъждането му следва да се разглежда като неотложен въпрос. Косово следва да продължи да полага усилия за спазването на всички критерии, особено в областите на върховенството на закона и миграцията.

Като цяло Косово продължава да бъде ангажирано с диалога с Белград, който се провежда с посредничеството на ЕС. Необходимо е Косово да положи допълнителни значителни усилия и да допринесе за създаването на благоприятна среда за сключването на всеобхватно правнообвързващо споразумение със Сърбия. Сключването на такова споразумение е спешно и от решаващо значение, за да могат Сърбия и Косово да напреднат по пътя към членство в ЕС. Правителството на Косово трябва да отмени митата върху вноса от Сърбия и Босна и Херцеговина.

IV. ПРИЛОЖЕНИЯ

- 1. Заключение и препоръка от Становището на Комисията относно кандидатурата на Босна и Херцеговина за членство в Европейския съюз**
- 2. Резюмета на констатациите от докладите**
- 3. Изпълнение на Стратегията за Западните Балкани и Приоритетната програма от София: засилен ангажимент на ЕС**
- 4. Приложение със статистически данни**

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 — Заключение и препоръка от Становището на Комисията относно кандидатурата на Босна и Херцеговина за членство в Европейския съюз

Босна и Херцеговина все още не изпълнява в достатъчна степен критериите, свързани със стабилността на институциите, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. В това отношение страната трябва да положи значителни усилия, за да изпълни в достатъчна степен тези критерии, като укрепи своите институции, така че да гарантира демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата. Необходимо е Босна и Херцеговина да приведе своята конституционна уредба в съответствие с европейските стандарти и да гарантира функционалността на своите институции, така че да са в състояние да поемат задълженията, произтичащи от членството в ЕС. Въпреки че децентрализираната държавна структура е съвместима с членството в ЕС, Босна и Херцеговина трябва да реформира своите институции, за да бъде в състояние да участва ефективно в процеса на вземане на решения в ЕС и да прилага и прилага пълноценно достиженията на правото на Съюза.

Необходимо е Босна и Херцеговина да подобри своята избирателна уредба и функционирането на съдебната система. Страната следва също така да засили действията за предотвратяване и борба с корупцията и организираната престъпност, включително изпирането на пари и тероризма, както и да гарантира ефективното функциониране на системите за управление на границите, миграция и предоставяне на убежище. Необходимо е да се увеличи защитата на основните права на всички граждани, включително чрез осигуряване на благоприятна среда за гражданското общество и помирението, както и закрила и приобщаване на уязвимите групи. Необходимо е също така да се предприемат основни мерки в реформата на публичната администрация.

Що се отнася до икономическите критерии, Босна и Херцеговина постигна известна макроикономическа стабилност. Въпреки това, за да се превърне във функционираща пазарна икономика — което е един от критериите, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. — Босна и Херцеговина трябва да обърне специално внимание на ускоряването на своите процедури за вземане на решения и на подобряването на бизнес средата, както и на ефикасността и прозрачността на публичния сектор, по-специално на държавните предприятия. Страната следва да премахне пречките пред правилното функциониране на пазарните механизми, като например слабото прилагане на принципите на правовата държава, значителната бюрокрация, корупцията, дългите и прекалено сложни административни процедури и голямата разпокъсаност на вътрешния пазар на страната. За да може да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, Босна и Херцеговина трябва да обърне специално внимание на ниското качество на образованието и на недостатъчната му насоченост към нуждите на пазара на труда, на качеството на физическия капитал, като например недостатъчно развитата транспортна и енергийна инфраструктура, и на бавното приспособяване на икономическата структура на страната.

Резултатите на Босна и Херцеговина от изпълнението на нейните задължения по Споразумението за стабилизиране и асоцииране трябва да се подобрят, най-вече по отношение на установяването на парламентарното измерение на Споразумението и приемането на национален план за приемането на достиженията на правото на ЕС.

Като цяло Босна и Херцеговина е на ранен етап по отношение на своята готовност да

поеме задълженията, произтичащи от членството в ЕС, и трябва значително да ускори привеждането на законодателството си в съответствие с достиженията на правото на ЕС, както и да въведе и приложи съответното законодателство. Особено внимание следва да се обърне на областите на свободното движение на стоки, правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, информационното общество и медиите, селското стопанство и развитието на селските райони, рибарството, транспортната политика, енергетиката, икономическата и паричната политика, статистиката, социалната политика и заетостта, предприятията и промишлената политика, регионалната политика и координирането на структурните инструменти, образованието и културата, защитата на потребителите и здравеопазването и финансовия контрол.

Присъединяването на Босна и Херцеговина ще има ограничено цялостно въздействие върху политиките на Европейския съюз и няма да засегне способността му да поддържа и задълбочава собственото си развитие. В същото време установените функционални проблеми в Босна и Херцеговина, най-вече във връзка с вътрешния процес на вземане на решения и с несигурността и припокриването между различните равнища на управление в страната в редица области на компетентност, биха могли да повлияят отрицателно на процеса на вземане на решения на равнище ЕС, особено по въпроси, които изискват единодушие сред държавите — членки на ЕС. Следователно Босна и Херцеговина следва да започне да решава функционалните проблеми, за да се съобрази с изискванията за членство в ЕС и да поеме свързаните с него задължения.

Комисията счита, че преговорите с Босна и Херцеговина за присъединяването ѝ към Европейския съюз следва да започнат, след като страната постигне необходимата степен на изпълнение на критериите за членство, и по-специално политическите критерии от Копенхаген, които изискват стабилност на институциите, гарантиращи демокрацията и върховенството на закона. Босна и Херцеговина ще трябва коренно да подобри своята законодателна и институционална уредба, за да гарантира, че изпълнява следните ключови приоритети:

Демокрация / функционалност

1. Да гарантира, че изборите се провеждат в съответствие с европейските стандарти, като приложи препоръките на ОССЕ/БДИПЧ и съответните препоръки на Венецианската комисия, осигурявайки прозрачност на финансирането на политическите партии и провеждането на общински избори в Мостар.
2. Да осигури постигането на резултати във функционирането на координационния механизъм по въпросите, свързани с ЕС, на всички равнища, включително чрез изготвянето и приемането на национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕС.
3. Да осигури правилното функциониране на Парламентарния комитет за стабилизиране и асоцииране.
4. Да подобри коренно институционалната уредба, включително на конституционно равнище, с цел:
  - а) гарантиране на правна сигурност относно разпределението на компетенциите между различните равнища на управление;
  - б) въвеждане на клауза за заместване, с която да се даде възможност на държавата при присъединяване да упражнява временно правомощията на други равнища на управление, така че да предотвратява и отстранява нарушения на правото на ЕС;

- в) гарантиране на независимостта на съдебната система, включително на нейния орган за самоуправление (Висшия съдебен и прокурорски съвет);
  - г) реформа на Конституционния съд, включително решаване на въпроса за международните съдии, и осигуряване на изпълнението на неговите решения;
  - д) гарантиране на правна сигурност, включително чрез създаването на съдебен орган, натоварен с последователното тълкуване на закона навсякъде в Босна и Херцеговина;
  - е) гарантиране на равенството и недискриминацията на гражданите, по-специално като се има предвид съдебната практика по делото *Sejdić-Finci* на ЕСПЧ;
  - ж) гарантиране, че всички административни органи, натоварени с прилагането на достиженията на правото на ЕС, се основават единствено на професионализма, и премахване на правата на вето при вземането на решения от тяхна страна в съответствие с достиженията на правото на ЕС.
5. Да предприеме конкретни мерки за насърчаване на благоприятна среда за помирение с цел преодоляване на наследените от войната напрежения.

Върховенство на закона

- 6. Да подобри функционирането на съдебната система чрез приемането на ново законодателство за Висшия съдебен и прокурорски съвет и за съдилищата на Босна и Херцеговина в съответствие с европейските стандарти.
- 7. Да засили действията за предотвратяване и борба с корупцията и организираната престъпност, включително изпирането на пари и тероризма, по-специално чрез:
  - а) приемане и прилагане на законодателство за конфликта на интереси и защитата на сигнализиращите за нередности лица;
  - б) осигуряване на ефективното функциониране и координиране на органите за борба с корупцията;
  - в) привеждане в съответствие на законодателството за обществените поръчки и увеличаване на капацитета в тази област;
  - г) осигуряване на ефективно сътрудничество между правоприлагащите органи и между тях и прокуратурите;
  - д) отбелязване на напредък в постигането на резултати при започнатите след самосезиране разследвания, при потвърждаването на повдигнатите обвинения, наказателните преследвания и окончателните присъди срещу организираната престъпност и корупцията, включително на високо равнище;
  - е) деполитизиране и реструктуриране на държавните предприятия и осигуряване на прозрачност на приватизацията.
- 8. Да осигури ефективна координация на управлението на границите и на капацитета за управление на миграцията на всички равнища, както и да осигури функционирането на системата за предоставяне на убежище.

Основни права

- 9. Да укрепи защитата на правата на всички граждани, по-специално като гарантира прилагането на законодателството относно недискриминацията и равенството между половете.
- 10. Да гарантира правото на живот и забраната на изтезанията, по-специално: а) като премахне позоваването на смъртното наказание в Конституцията на федеративната единица Република Сръбска и б) като създаде национален превантивен механизъм за борба с изтезанията и малтретирането.

11. Да осигури благоприятна среда за гражданското общество, по-специално чрез отстояване на европейските стандарти за свобода на сдруженията и свобода на събранията.
12. Да гарантира свободата на изразяване на мнение и свободата на медиите, както и защитата на журналистите, по-специално: а) като осигури подходящи последващи съдебни действия по случаи на заплахи и насилие срещу журналисти и работещи в медиите и б) като гарантира финансовата устойчивост на обществената система за радио- и телевизионно разпръскване.
13. Да подобри защитата и приобщаването на уязвимите групи, по-конкретно лицата с увреждания, децата, ЛГБТИ, членовете на ромската общност, затворниците, мигрантите и лицата, търсещи убежище, както и на разселените лица и бежанците в съответствие с целта за приключване на изпълнението на приложение VII от Дейтънското мирно споразумение.

Реформа на публичната администрация

14. Да приключи основните мерки в реформата на публичната администрация с цел подобряване на цялостното ѝ функциониране, като осигури професионална и деполитизирана публична служба и координиран на национално равнище подход за създаване на политики.

Комисията насърчава Босна и Херцеговина да постигне споразумение и да изпълни социално-икономически мерки за реформа в съответствие с политическите насоки на ПИР на всички равнища на управление.

Комисията насърчава също Босна и Херцеговина да продължи да участва в регионалното сътрудничество и да укрепва двустранните отношения със съседните държави, включително чрез сключването на споразумения за границите и полагането на усилия за трайно помирение в Западните Балкани.

Комисията препоръчва на Съвета да обсъди настоящото становище и последващите действия във връзка с основните приоритети по-горе след сформирването на правителствата в Босна и Херцеговина.

Комисията ще наблюдава напредъка на Босна и Херцеговина в рамките на институционалната уредба на Споразумението за стабилизиране и асоцииране и по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ.

Комисията ще представи доклад за Босна и Херцеговина като част от пакета относно разширяването за 2020 г., в който ще направи преглед на изпълнението на ключовите приоритети по-горе с оглед на следващите стъпки на страната по пътя ѝ към ЕС.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 — Резюмета на констатациите от докладите

Турция

Извънредното положение, въведено на 15 юли 2016 г. след опита за преврат, беше прекратено на 18 юли 2018 г., когато изтече последното му удължаване, но беше непосредствено последвано от приемането от турския парламент на закон, който запази много елементи от правилата на извънредното положение за още три години. Законът ограничава някои основни свободи, като по-специално дава възможност за освобождаване от длъжност на държавни служители (включително съдии) и за удължаване на периода на задържане, за ограничаване на свободата на движение и правото на публични събирания и увеличава правомощията на назначените от правителството областни управители.

ЕС, който незабавно и категорично осъди опита за преврат, потвърди пълната си подкрепа за демократичните институции в страната и призна легитимната необходимост на Турция да предприеме бързи и пропорционални действия срещу такава сериозна заплаха. Въпреки това мащабността и колективният характер на мерките, предприети след опита за преврат в рамките на извънредното положение, като например широко разпространените уволнения, арести и задържания, продължиха да будят сериозно безпокойство.

По време на извънредното положение бяха издадени 36 указа, които ограничиха някои граждански и политически права и права на защита, разшириха полицейските правомощия и правомощията на прокурорите за разследвания и наказателни преследвания и предвидиха уволнението на повече от 152 000 държавни служители, сред които представители на академичните среди, учители и държавни служители.

Конституционният съд постанови, че не е компетентен да преразглежда законността на укази, издадени въз основа на правомощия, действали по време на извънредното положение. Парламентът преразгледа 32 от тези укази. През май 2017 г. турските органи създадоха анкетна комисия за мерките при извънредното положение, която беше натоварена с разглеждането на всички жалби поотделно.

Към май 2019 г. са подадени 126 600 жалби. От тях анкетната комисия е разгледала 70 406, като едва 5 250 жалби са довели до възстановяването на работа на засегнатото лице, а 65 156 са били отхвърлени. Общо 55 714 жалби са все още в очакване да бъдат разгледани. Темпото на обработване на жалбите поражда съмнения дали всеки случай се разглежда поотделно. Поради липсата на изслушвания няма процедурни гаранции за подалите жалбите, като решенията се вземат въз основа на писмените досиета, свързани с първоначалното освобождаване от длъжност. Всичко това поставя под въпрос доколко анкетната комисия е ефективно средство за правна защита.

С прекратяването на извънредното положение Турция оттегли своите дерогации от Европейската конвенция за правата на човека и от Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП). Въпреки това процедурата за подробно наблюдение, която Парламентарната асамблея на Съвета на Европа възобнови през април 2017 г., остава в сила.

Отвъд анкетната комисия за мерките при извънредното положение способността на Турция да осигурява ефективни средства за правна защита в националното законодателство съгласно определението на Европейския съд по правата на човека беше засегната в още по-голяма степен. Няколко съдебни решения в полза на известни личности, които са били обвинени в престъпление, включително защитници на правата

на човека, бяха бързо отменени от друг съд или дори от същия съд, като в някои случаи това беше направено в резултат на коментари на изпълнителната власт.

Много защитници на правата на човека, активисти на гражданското общество, медии, представители на академичните среди, политици, лекари, адвокати, съдии и лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални и интерсексуални лица (ЛГБТИ) продължават да бъдат задържани, понякога без обвинителен акт, и срещу тях се водят кампании за оклеветяване от страна на медиите и високопоставени политици. Ограничаването на пространството за действие за организациите на гражданското общество, работещи в областта на основните права и свободи, продължи, пример за което е въвеждането на допълнителни административни пречки. На правозащитните организации, закрити по време на извънредното положение, не бяха предложени никакви правни средства за защита по отношение на конфискациите. От октомври 2018 г. насам, вследствие на изменението на правилника за дейността на парламента, организациите на гражданското общество са изключени от процеса на законодателни консултации в парламентарните комисии. Не съществуват приобщаващи механизми за провеждането на възможно най-широки консултации сред обществото.

Турция все още не е изпълнила ключови препоръки на Съвета на Европа и неговите органи. Предполагаемите неправомерни действия трябва да бъдат доказани чрез прозрачни процедури за всеки отделен случай. Наличието на лична наказателна отговорност може да бъде установено единствено при пълно зачитане на разделението на властите, пълна независимост на съдебната власт и съблюдаване на правото на всяко лице на справедлив съдебен процес.

Новата президентска система разполага с централизирана власт в ръцете на изпълнителната власт и значително ограничава законодателните и надзорните функции на парламента. От юли 2018 г. насам парламентът е приел 17 законодателни акта, в това число противоречиви промени в правилника си за дейността. Министрите вече не се явяват пред парламента, който може да задава само писмени въпроси.

Нарастващата политическа поляризация, особено в контекста на общинските избори през март 2019 г., продължава да възпрепятства конструктивния парламентарен диалог. Маргинализирането на опозицията, особено на Демократичната партия на народите (HDP), продължава, а много от законодателите от тази партия са задържани. Дългогодишните недостатъци на системата на парламентарен имунитет не са отстранени.

На президентските и парламентарните избори през юни 2018 г. и общинските избори през март 2019 г. беше регистрирано силно участие. Гласоподавателите имаха възможност да направят реален избор въпреки невъзможността претендентите да се конкурират при равни условия. Управляващата партия разполагаше със значително предимство, което се изразяваше и в прекомерното отразяване в публични и частни медии, свързани с правителството. След общинските избори Върховният изборен съвет обяви четирима вече избрани кметове и членове на общински съвети за неотговарящи на условията да заемат своите длъжности в югоизточната част на Турция, въпреки че преди изборите техните кандидатури бяха обявени за валидни. Той отмени и изборите за кмет на Истанбул и насрочи нови такива за 23 юни. Решенията на Върховния изборен съвет да се проведат повторни избори в Истанбул и да се възложи управлението на отделни общини в югоизточната част на страната на кандидати, останали на второ място, будят сериозно безпокойство за съблюдаването на законността и целостта на изборния процес и за предпазването на независимостта на институцията от политически натиск. Тези решения противоречат на основната цел на

демократичния изборен процес, а именно да гарантира, че се дава превес на волята на народа. Опозиционните партии остро се противопоставиха на анулирането на изборите за кмет на Истанбул и насрочването им за друга дата.

Вследствие на пълното влизане в сила на президентската система изпълнителната власт и държавната администрация бяха преустроени. Президентската система, включително премахването на поста „министър-председател“ и на други длъжности, например заместник-секретарите в министерствата, доведе до по-голямо политизиране на публичната администрация. Понастоящем президентът има правото да посочва ръководителите на повечето публични регулаторни органи.

Непрестанните арести и уволнения на местни политици и назначаването на доверени лица преди общинските избори през март 2019 г., както и произволното естество на тези назначения лишиха избирателите от политическо представителство на местно равнище и рискуваха да нанесат сериозни вреди на местната демокрация.

Правителството преразгледа законодателството, уреждащо отношенията между гражданския и военния сектор, и увеличи значително правомощията на изпълнителната власт върху армията, засилвайки по този начин гражданския контрол. Като част от измененията на конституцията върховните военни съдилища бяха закрити, но степента на отчетност на армията и на разузнавателните служби пред парламента е все така недостатъчна, а служителите в областта на сигурността продължават да се ползват с широкообхватна правна закрила. Комисията за парламентарен контрол в областта на правоприлагането продължи да бъде неефективна. Все още не са внесени подобрения в нормативната уредба относно надзора върху военните разходи.

Положението в югоизточната част на страната продължи да бъде предизвикателство въпреки подобряването по отношение на сигурността. Правителството продължи да провежда операции по сигурност на фона на непрестанните насилствени действия на Кюрдската работническа партия (РКК), която все още е в списъка на ЕС на лицата, групите и образуванията, участващи в терористични актове. Правителството има законното право да се бори с тероризма, но то е отговорно и за това тази борба да се води в съответствие с принципите на правовата държава, правата на човека и основните свободи. Мерките за борба с тероризма трябва да бъдат пропорционални. Въпреки известни възстановителни дейности малко на брой вътрешно разселени лица са получили обезщетение. Няма видимо развитие по въпроса за възобновяването на надежден политически процес за постигането на мирно и трайно решение.

Турция е умерено подготвена в областта на **реформата на публичната администрация**. Налице е съществено връщане назад в областта на публичната служба и управлението на човешките ресурси, което засегна и развитието и отчетността на политиката. Промените в системата на държавната администрация увеличиха още повече политизирането на администрацията. Основаните на заслуги и в резултат на конкурс назначения на висши ръководни длъжности остават изключение. Сериозните процедурни недостатъци поставят въпроса доколко анкетната комисия за мерките при извънредното положение може да се счита за ефективно средство за правна защита на уволнени държавни служители.

Съдебната система на Турция е на ранен етап от подготовката. Същественото връщане назад продължи, а препоръките от предишните доклади не бяха нито приети, нито изпълнени. Политическият натиск върху съдии и прокурори и преместванията на много от тях против волята им не спряха. Това продължава да се отразява отрицателно на независимостта и цялостното качество и ефикасност на съдебната власт. Големият брой назначения на нови съдии и прокурори при сегашната система буди безпокойство, тъй

като не са взети никакви мерки за справяне с липсата на обективни, основани на заслуги, единни и предварително установени критерии за назначаване и повишение. С президентски указ бе възстановена Съдебната академия на Турция, закрыта по време на извънредното положение. Все още се наблюдава сплашващият ефект от уволненията и принудителните премествания на съдии и прокурори, който може да доведе до широко разпространение на автоцензурата. Не бяха предприети мерки за възстановяване на правните гаранции, осигуряващи независимостта на съдебната власт от изпълнителната, нито за укрепване на независимостта на Съвета на съдиите и прокурорите (ССП). През август 2018 г. беше обявена стратегия за реформа на съдебната система за периода 2019—2023 г., която все още не е приета. Турция проведе консултации със Съвета на Европа и Комисията относно проекта на стратегията.

Страната е на ранен етап от **борбата с корупцията**. Налице е връщане назад, тъй като закрытите органи с превантивни функции не бяха заменени от независим орган в съответствие с Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу корупцията, по която Турция е страна. Както правната, така и институционалната уредба продължиха да дават възможност за неправомерно влияние от страна на изпълнителната власт върху разследването и наказателното преследване на корупция по високите етажи. Законодателните изменения, предвидени в предишните стратегии за борба с корупцията, не са направени. Законодателството в областта на обществените поръчки все още е несъвместимо с достиженията на правото на ЕС, а обхватът на дерогациите от закона за обществените поръчки беше разширен още повече. Липсата на твърда стратегия и план за действие за борба с корупцията показват липсата на политическа воля за решителна борба с корупцията. Не съществува постоянен и функционално независим орган за борба с корупцията, нито специализирана прокуратура, която да води разследвания срещу корупцията. Специализираните съдилища са малко на брой. Като цяло корупцията е широко разпространена и продължава да буди безпокойство.

Турция е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с организираната престъпност**, но като цяло напредъкът е ограничен. Необходимо е страната да подобри законодателството си относно киберпрестъпността, конфискацията на имущество и защитата на свидетели. Защитата на данните в Турция все още не е в съответствие с европейските стандарти и трябва да бъде преразгледана, за да се гарантира изпълнението на оперативното споразумение с Европол, по което понастоящем се водят преговори. Страната следва да изготви и приложи по-всеобхватна и последователна нормативна уредба за конфискуване на приходите от престъпна дейност и да подобри капацитета си за управление на замразени активи.

Турция постигна добър напредък в **политиката относно миграцията и убежището** и продължи да спазва ангажиментите си по ефективното изпълнение на Изявлението на ЕС и Турция от март 2016 г. Тенденцията на намаляване на незаконните преминавания от Турция към островите в Егейско море след влизането в сила на Изявлението беше съпътствана от по-активни усилия на турските правоприлагащи органи. Турция продължи да полага изключителни усилия за предоставяне на мащабна и безпрецедентна хуманитарна помощ и подкрепа на над 3,6 милиона регистрирани бежанци от Сирия и около 370 000 регистрирани бежанци от други държави, които съставляват най-голямата бежанска общност в света. Страната създаде седем работни групи, които да извършат техническата работа по оставащите показатели от диалога за либерализиране на визовия режим. При все това няма напредък в хармонизирането на турската визова политика с общата визова политика на ЕС.

По отношение на **правата на човека и основните права** процесът на съществено връщане назад продължи. Нормативната уредба съдържа общи гаранции за съблюдаване на правата на човека и основните права, но все още е необходимо тя да бъде приведена в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Съществено връщане назад има и при свободата на изразяване, свободата на събиране, свободата на сдружаване, процесуалните права и правата на собственост. Не бяха извършени промени в законодателството, въведено веднага след преустановяването на извънредното положение, което премахна важни гаранции за защита на активисти на гражданското общество, защитници на правата на човека, журналисти, представители на академичните среди и други от злоупотреби. Упражняването на права е възпрепятствано от фрагментирания характер и ограничената независимост на публичните институции, които отговарят за съблюдаването на тези права и свободи, както и от липсата на независима съдебна власт. Синдикалните права продължават да бъдат подложени на силен натиск. Не бяха предприети никакви действия за разследването, наказателното преследване или налагането на наказания на лицата, участвали в тежките нарушения на правата на човека по време на извънредното положение. Сред обществото цари атмосфера на уплаха, тъй като извънредното положение беше използвано за ограничаване на възможностите за изразяване на несъгласие или алтернативни гледни точки. Към декември 2018 г. общо 57 000 души са били в затвора без обвинителен акт или с висящи производства, което представлява над 20 % от общия брой на лишените от свобода. Затворите са пренаселени, а условията в тях се влошават. Строгите ограничения на свободата на изразяване се запазиха, а тенденцията за наказателно преследване на писатели, потребители на социалните медии и други граждани, дори деца, за обида на президента драстично се засили. Липсата на прозрачност по отношение на собствеността върху медиите продължава да хвърля съмнение върху независимостта на редакторския коментар. Ромите⁸ продължават да живеят в много лоши условия, като често не разполагат с основни обществени услуги и разчитат на социални помощи. Проектите за обновяване на градската среда продължават да засягат предимно техните селища, което води до разселването на цели семейства. Правата на най-уязвимите групи от обществото и на лицата, принадлежащи към малцинства, се нуждаят от по-голяма защита. Насилието, основано на пола, дискриминацията, словото на омраза срещу малцинствата, престъпленията от омраза и нарушенията на правата на човека на ЛГБТИ все още будят сериозно безпокойство.

Турция приветства подновените усилия на ООН за провеждане на консултации със засегнатите страни с цел евентуално възобновяване на преговорите относно Кипър. Напрежението в региона във връзка с възможността за проучване на въгледородни край бреговете на Кипър нарасна вследствие на действия и изявления на Турция, оспорващи правото на Република Кипър да проучва въгледородни ресурси в кипърската изключителна икономическа зона. През май 2019 г. Турция изпрати в кипърската изключителна икономическа зона сондажна платформа, придружена от военни плавателни съдове, което доведе до допълнителна ескалация на напрежението. Комисията припомня изявлението на Европейския съвет от март 2018 г., в което продължаващите незаконни действия на Турция в Източното Средиземноморие и Егейско море бяха категорично осъдени. Освен това тя припомни задължението на Турция да спазва международното право и добросъседските отношения и прикани

---

⁸ В съответствие с терминологията на европейските институции по-широкият термин „роми“ обхваща няколко различни групи, без да се отричат особеностите на всяка от тях.

страната да зачита суверенните права на Кипър да проучва и използва природните си ресурси в съответствие с правото на ЕС и международното право. През март 2019 г. ЕС призова Турция да се въздържа от незаконни действия, на които Съюзът ще реагира по подходящ начин и при пълна солидарност с Кипър.

ЕС многократно е подчертавал суверенните права на държавите — членки на ЕС, които включват сключването на двустранни споразумения и проучването и използването на техните природни ресурси в съответствие с достиженията на правото на ЕС и международното право, включително Конвенцията на ООН по морско право. Турция все още не е изпълнила задължението си да осигури пълното и недискриминационно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране между ЕС и Турция и не е премахнала всички пречки пред свободното движение на стоки, включително ограниченията върху директните транспортни връзки с Кипър. Няма напредък в нормализирането на двустранните отношения с Република Кипър.

Оперативното сътрудничество с Гърция в областта на миграцията продължи. Напрежението в Егейско море и Източното Средиземноморие обаче се отрази неблагоприятно на добросъседските отношения и застраши стабилността и сигурността в региона. Двустранните отношения с няколко отделни държави — членки на ЕС, по-специално Австрия, Германия и Нидерландия, се подобриха. Нидерландия и Турция нормализираха отношенията си. Турция многократно наруши териториалните води и въздушното пространство на Гърция и Кипър. Друг въпрос, будещ сериозна тревога, беше шестмесечният арест на двама гръцки войници, патрулиращи по сухопътната граница, но отношенията значително се подобриха при освобождаването им през август 2018 г. и след посещението на гръцкия премиер в Турция през февруари.

В този контекст ЕС отново изрази сериозното си безпокойство и прикани Турция да избягва всякакви заплахи или действия, насочени срещу дадена държава членка, и източници на напрежение или действия, които биха навредили на добросъседските отношения и мирното уреждане на спорове.

Що се отнася до **икономическите критерии**, процесът на съществено връщане назад в турската икономика продължава, което засилва опасенията за функционирането на пазарната икономика в страната. През 2018 г. рязкото влошаване на условията за външно финансиране разкри натрупваните с години макроикономически слабости. В отговор на това турските власти предприеха редица действия на политиката, които повлияха отрицателно на функционирането на пазарите, тъй като ставаше въпрос за намеса в ценообразуването и въвеждане на ограничения върху свободното използване на чуждестранна валута. Опасенията по отношение на независимостта на основни икономически институции се засилиха. Дефицитът по текущата сметка достигна своя връх през първата половина на 2018 г., преди да бъде направена съществена корекция в резултат на отслабващата икономика и спада на турската лира. Инфлацията се увеличи значително над горната граница на целевия диапазон след валутната криза и годините на силен растеж на кредитите, силен паричен растеж и ниски реални лихвени проценти. Не е отбелязан напредък в повишаването на прозрачността на държавната помощ.

Турция отбеляза известен напредък и е добре подготвена за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. Страната е добре интегрирана с пазара на ЕС както по отношение на търговията, така и по отношение на инвестициите. Направени бяха подобрения в енергийния отрасъл и беше отбелязан известен напредък в разходите за научноизследователска и развойна дейност, образование и физически капитал. Все още обаче се наблюдават трайни проблеми при качеството на образованието и равенството между половете.

Що се отнася до **способността да поеме задълженията, произтичащи от членството**, Турция продължи процеса на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС, но с ограничено темпо. Отчетени бяха повече случаи на връщане назад във връзка с редица ключови аспекти на свободното движение на капитали, обществените поръчки, конкуренцията, информационното общество, икономическата и паричната политика и външните отношения. Турция е добре напреднала в сферите на дружественото право, трансевропейските мрежи и науката и развойната дейност и е постигнала добра степен на подготвеност при свободното движение на стоки, правото на интелектуална собственост, финансовите услуги, политиката за предприятията и промишлеността, защитата на потребителите и здравеопазването, митническия съюз и финансовия контрол. Турция е умерено подготвена в областта на обществените поръчки, където продължават да са налице съществени пропуски в привеждането ѝ в съответствие. Страната е умерено подготвена и по отношение на свободното движение на капитали, статистиката, енергетиката, данъчното облагане, икономическия и паричен съюз, регионалната политика, образованието и културата, ОВППС и транспортната политика, където са необходими допълнителни значителни усилия във всички области. Турция е постигнала известна степен на подготвеност в областта на конкуренцията, селското стопанство, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика, социалната политика и заетостта, околната среда и изменението на климата, където все още трябва да бъдат изготвени и осъществени по-амбициозни и по-добре координирани политики. Във всички области е необходимо да се обърне повече внимание на прилагането на законодателството, а в много от тях трябва да бъде отбелязан допълнителен значителен напредък, за да се постигне привеждане на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС, да се засили независимостта на регулаторните органи и да се изгради административен капацитет.

Черна гора

По отношение на **политическите критерии** периодът на докладване продължи да бъде белязан от слабо доверие в изборната уредба, която трябва да бъде преразгледана по всеобхватен и приобщаващ начин. За тази цел през есента на 2018 г. беше сформирана временна парламентарна комисия за реформа на законодателството за изборите и друго законодателство. Все още обаче предстои тя да изпълни амбициозния си мандат. През периода на докладване бяха проведени президентски и местни избори в 11 общини и една градска община. Местните избори продължиха да се провеждат поэтапно, което затруднява тяхното международно наблюдение и предоставя огромни възможности за твърдения за нередности, които не могат да бъдат оценени по независим начин.

Политическата сцена продължава да бъде фрагментирана, поляризирана и белязана от липсата на реален политически диалог. В хода на 2018 г. беше отбелязан ограничен напредък при възстановяването на политическия диалог в парламента с временното и частично връщане на повечето опозиционни партии в парламента и сформиранието на временната парламентарна комисия. Въпреки това вследствие на задържането на член на парламента от опозицията в края на 2018 г. и твърденията за корупция и незаконно финансиране на политически партии („аферата с пликете“), в началото на 2019 г. опозицията отново предприе масов бойкот на парламента. В резултат на тези твърдения настъпи мобилизиране на гражданите, изразяващо се в редовни улични протести, опити за извънпарламентарен политически диалог и искания на опозицията за сформиранието на техническо правителство.

Връщането на политическия дебат в парламент е отговорност на всички политически участници. Активното и конструктивно участие на всички партии е необходимо за

засилване на парламентарната отчетност, надзора над изпълнителната власт и демократичния контрол, както и за изготвяне на законодателство с по-добро качество. На политическо и съдебно равнище няма ново развитие във връзка с твърденията за злоупотреба с обществени средства за партийни политически цели през 2012 г. Що се отнася до неотдавнашните твърдения, прокуратурата започна разследване на някои от твърденията, а Агенцията за борба с корупцията наложи глоба на политическата партия, обвинена в получаването на незаконно дарение в брой. Необходимо е институциите да отвърнат по надежден, независим и ефективен начин на тези твърдения.

Що се отнася до управлението, необходимо е да се повиши прозрачността, да се засили участието на заинтересованите страни и да се увеличи капацитетът на правителството за осъществяването на реформи. Въвеждането на нова правна уредба и методика за стратегическо планиране следва да доведе до по-качествено стратегическо планиране, по-добър мониторинг и по-добро изпълнение. Правната, институционалната и финансовата среда, в която функционират организациите на гражданското общество, като цяло се подобриха. Въпреки това все още предстои организациите на гражданското общество да бъдат реално включени в процеса на изготвяне на политиките.

Черна гора е умерено подготвена по отношение на реформата в **публичната администрация**. Като цяло бе постигнат известен напредък. Добър напредък бе отбелязан по-специално при средносрочната рамка за планиране на политиката, назначаването на персонал въз основа на заслуги и рационализирането на организацията на държавната администрация. Все още обаче е налице нужда от силна политическа воля за ефективното деполитизиране на публичната служба и оптимизирането на държавната администрация, за приобщаващо и основано на факти разработване на политики и за делегиране на вземането на решения и управленската отговорност.

Съдебната система на Черна гора е умерено подготвена, като беше отбелязан известен напредък. Законодателството, насочено към повишаване на независимостта и професионализма на съдебната система, все още не е изцяло приложено. Институционалният капацитет беше засилен.

Черна гора е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с корупцията**. Напредъкът през периода на докладване обаче е ограничен. Корупцията е широко разпространена в много области и продължава да буди безпокойство. Оперативният капацитет на институциите нарасна, но е необходимо всяка една от тях да подходи по-дейно към изпълнението на своите задачи. Все още е нужно да се работи за преодоляване на предизвикателствата пред надеждността, независимостта и определянето на приоритетите на Агенцията за борба с корупцията. Финансовите разследвания и изземването и конфискуването на активи трябва да бъдат усъвършенствани. Постигнати са първоначални резултати в разследването, наказателното преследване и издаването на окончателни присъди по дела за корупция по високите етажи на властта, но действията на наказателното правосъдие срещу тази корупция продължават да бъдат твърде ограничени. Резултатите в тази област могат да бъдат подобрени единствено при наличието на среда, в която независимите институции са защитени от упражняването на неправомерно влияние върху тях и насърчавани да упражняват пълноценно своите правомощия.

Черна гора продължава да бъде умерено подготвена в **борбата с организираната престъпност**. Известен напредък бе отбелязан в съдебното сътрудничество и в някои

аспекти на борбата с организираната престъпност. Постигнати бяха първоначални резултати при разследвания на случаи на изпиране на пари, финансови разследвания и временни изземвания на активи от престъпна дейност. Засиленото международно полицейско сътрудничество дава резултати, както се вижда от редица знакови международни операции, арести и изземвания на наркотици. Необходимо е обаче да се постигнат допълнителни резултати, за да се натрупат убедителни успехи в борбата с по-сложните видове организирана престъпност, при които се засягат местните интереси на определени кръгове, в това число изпирането на пари, трафика на хора, контрабандата на тютюневи изделия и конфискуването на незаконно придобито имущество.

По отношение на **основните права** Черна гора приведе в още по-голяма степен законодателството си в съответствие със стандартите на ЕС. Капацитетът на службата на омбудсмана и на националния превантивен механизъм се подобри, но продължават да бъдат необходими повече усилия за укрепване на институционалната уредба и за по-ефективна защита на правата на човека. Черна гора трябва да осигури подходящи институционални механизми за защита на уязвимите групи от населението от дискриминация. Прилагането на законодателството все още е слабо и е необходимо институционалният капацитет по отношение на правата на човека да се увеличи. Ромското и египетското малцинство продължават да бъдат най-уязвимите и най-дискриминираните общности. Насилието, основано на пола, и насилието над деца продължават да бъдат сериозно безпокойство.

Черна гора е постигнала известна степен на подготвеност в областта на **свободата на изразяване**, но през периода на докладване не беше отбелязан напредък. Отчетено бе много ограничено развитие при разследването на случаи на насилие над журналисти. Неотдавнашното политическо вмешателство в работата на Националния съвет на обществените радио- и телевизионни оператори и на Агенцията за електронни медии буди сериозно безпокойство. Медийното пространство продължава да бъде силно поляризирано и все още се наблюдават предизвикателства във връзка с разбирането на ролята на свободните медии. Механизмите за саморегулиране все още са слаби.

По отношение на **икономическите критерии** Черна гора отбеляза известен напредък и понастоящем е умерено подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. Икономиката продължи да расте със стабилни темпове, като доведе до подобряване на резултатите на пазара на труда, макар че безработицата се запази висока. Въпреки положителната динамика на износа дефицитът по текущата сметка, подхранван от силното вътрешно търсене, се задържа много висок и бе само частично финансиран от нетния приток на преки чуждестранни инвестиции. Коефициентите за платежоспособността и ликвидността на финансовия сектор се подобриха, но по отношение на достъпа до финансиране малките предприятия продължават да бъдат възпрепятствани от строгите условия за отпускане на заеми. Усилията за фискална консолидация продължиха през цялата 2018 г., но целта за бюджетния дефицит не беше изпълнена, а държавният дълг достигна нова рекордна стойност, отчасти поради нуждите от средства за мащабен проект за магистрала, финансиран с китайски заем. Развитието на частния сектор продължи да бъде ограничавано от слабости в бизнес средата и съдебната власт и от широкото разпространение на сивата икономика, които са отражение на слабия капацитет за изпълнение в ключови държавни институции, отговарящи за прилагането на принципите на правовата държава и пазарната конкуренция.

Черна гора отбеляза известен напредък и е умерено подготвена за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Развитието на инфраструктурата в редица региони постепенно създава предпоставки за подобряване на икономическата конкурентоспособност. И все пак, необходими са допълнителни усилия за стимулиране на развитието на човешкия капитал и за намаляване на несъответствието между образователните резултати и нуждите на пазара на труда. Местните предприятия трябва да отбележат растеж и да положат по-големи усилия за увеличаване на конкурентоспособността си на международно равнище.

Що се отнася до **добросъседските отношения и регионалното сътрудничество**, Черна гора продължи да бъде конструктивно ангажирана с двустранните отношения с други страни, обхванати от процеса на разширяване, и със съседни държави, които са членки на ЕС, както и да участва активно в регионалното сътрудничество.

По отношение на **способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството**, Черна гора е свършила съществена работа за привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС и за подготовката за тяхното прилагане в повечето сфери. Страната е постигнала добра степен на подготвеност в сфери като дружественото право, правото на интелектуална собственост, енергетиката, външната политика и политиката за сигурност и отбрана. Тя е умерено подготвена по много глави като свободното движение на стоки, политиката на конкуренция, селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика, политиката за предприятията и промишлената политика. Черна гора е постигнала известна степен на подготвеност в области като околната среда и изменението на климата, социалната политика и заетостта. Добър напредък беше отбелязан при правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, правото на интелектуална собственост, селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика. Занапред Черна гора следва да се съсредоточи по-специално върху политиката в областта на конкуренцията, околната среда, изменението на климата и обществените поръчки. Укрепването на административния капацитет, за да се осигури прилагането на достиженията на правото на ЕС, продължава да представлява сериозно предизвикателство за Черна гора. Страната продължи да привежда законодателството си в съответствие с всички позиции и декларации по линия на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС.

В областта на **миграцията** Черна гора беше засегната от рязко увеличаване на незаконната миграция поради частично изместване на регионалния миграционен поток към така наречения „крайбрежен маршрут“ по протежение на Албания, Черна гора и Босна и Херцеговина. Органите на Черна гора задържаха 4 753 незаконни мигранти (с 460 % повече в сравнение с 2017 г.), което оказва силен натиск върху капацитета за приемане и административния капацитет на страната. Правната уредба бе допълнително засилена чрез влизането в сила на важен законодателен пакет относно миграцията и убежището и бяха предприети някои мерки за увеличаване на капацитета за приемане и на оперативния капацитет. Подписани бяха важни споразумения за гранично сътрудничество със съседни държави и беше парафирано споразумението за статуса на действията на европейската гранична и брегова охрана. През следващия период на докладване Черна гора следва да засили капацитета за справяне със смесените миграционни потоци и интеграцията на бежанците и да продължи да увеличава човешките и материалните ресурси за системата за управление на границите и регистрацията на мигранти.

Сърбия

Що се отнася до **политическите критерии**, е необходимо спешно да се осигурят големи възможности за истински междупартиен дебат, за да се постигне широк проевропейски консенсус, който е от съществено значение за напредъка на страната по пътя към членство в ЕС. Няколко партии от опозицията започнаха бойкот на парламента в началото на 2019 г. Парламентарните практики на управляващата коалиция доведоха до влошаване на законодателния дебат и контрол и застрашиха упражнявания от парламента надзор върху изпълнителната власт.

През декември 2018 г. в Белград започнаха ежеседмични протести срещу правителството в отговор на нападение срещу лидер на опозиционна партия. Мирните протести, настояващи за свобода на медиите и свободни и честни избори, се разраснаха с течение на времето. Няколко опозиционни партии обявиха намерението си да бойкотират парламентарните избори, ако не бъдат изпълнени исканията за провеждането на свободни и честни избори. Необходимо е Сърбия да даде приоритет на безусловното изпълнение на всички препоръки относно изборите, дадени от международните наблюдатели.

Сърбия е умерено подготвена в областта на реформата на **публичната администрация**. Известен напредък беше отбелязан при предоставянето на услуги и с приемането на няколко нови закона. Политическото влияние върху назначенията на висши ръководни длъжности продължава да буди сериозно безпокойство, особено във връзка с прекомерния брой кадри, назначени като изпълняващи функциите. Способността на Сърбия да привлича и задържа квалифицирани служители в администрацията, занимаваща се с въпросите, свързани с ЕС, е от основно значение. Все още предстои да бъде създадена координирана система за мониторинг и докладване във връзка със стратегията за реформа на публичната администрация и програмата за реформа на управлението на публичните финанси.

Съдебната система на Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност. През периода на докладване беше отчетен известен напредък. Миналогодишните препоръки бяха изпълнени само частично. Известен напредък бе постигнат при намаляването на старите изпълнителни дела и предприемането на последващи стъпки във връзка с мерките за хармонизиране на съдебната практика. Конституционната реформа, целяща привеждането на конституцията в съответствие с европейските стандарти за съдебната власт, все още не е приключила. След приемането на измененията на конституцията системата за назначаване и оценяване на съдиите и прокурорите трябва да бъде преразгледана, за да се даде възможност за напълно основани на заслугите назначения и кариери в сферата на съдебната власт. Понастоящем мащабът на политическото влияние продължава да буди безпокойство.

Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с корупцията**. Отбелязаният напредък е ограничен. Реформите за предотвратяване на корупцията нямат измеримо отражение. През май 2019 г. беше приет преработен закон за предотвратяване на корупцията (известен също като закон за Агенцията за борба с корупцията). В борбата с корупцията се прилага Законът за организацията и компетентността на държавните органи в борбата с организираната престъпност, тероризма и корупцията, който влезе в сила през март 2018 г., но е твърде рано да се направи цялостна оценка на ефекта от него. Все още предстои правоприлагащите и съдебните органи да постигнат надеждни резултати от оперативно независими наказателни преследвания и приключени дела за корупция по високите етажи. Като

цяло корупцията е широко разпространена в много области и продължава да буди безпокойство.

Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с организираната престъпност**. През периода на докладване беше отбелязан известен напредък. Сърбия започна да прилага новата глава, посветена на икономиката, от Наказателния кодекс, както и Закона за организацията и компетентността на държавните органи в борбата с организираната престъпност, тероризма и корупцията, и прие стратегия за борба с киберпрестъпността за периода 2019—2023 г. В същото време не бе постигнат напредък по изпълнението на препоръките от предишния доклад. Сърбия все още не е постигнала убедителни резултати при провеждането на ефективни разследвания и наказателни преследвания и издаването на окончателни присъди по дела, свързани с организираната престъпност, включително финансови разследвания, които да доведат до замразяването и конфискуването на активи от престъпна дейност. Броят на присъдите за организирана престъпност (особено в борбата с трафика на хора) продължава да бъде малък.

Законодателната и институционалната уредба за отстояването на **основните права** е до голяма степен налице. Приети бяха изменения за подобряване на законодателната уредба, свързана с националните малцинства. Необходимо е законодателството и политиките да се прилагат последователно и ефикасно. По отношение на **свободата на изразяване** Сърбия е постигнала известна степен на подготвеност, но не е отбелязала напредък през периода на докладване. Тази липса на напредък буди сериозна загриженост. По прозрачен и приобщаващ начин беше изготвена нова медийна стратегия, която трябва да бъде приета и приложена. Необходимо е Сърбия да засили мерките за защита на правата на лицата, подложени на дискриминация, в това число ЛГБТИ, лицата с увреждания, лицата с ХИВ/СПИН и други уязвими лица.

По отношение на **икономическите критерии** Сърбия отбеляза добър напредък и е умерено подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. Външните дисбаланси нарастват въпреки доброто състояние на финансирането им. Ценовият натиск се задържа слаб, а инфлацията беше овладяна. Значителните фискални корекции през предходните години съществено подобриха устойчивостта на дълга. Финансовият сектор се запази стабилен, а резултатите на пазара на труда се подобриха с изключение на активността на младите хора, която намаля. Мащабните структурни реформи на публичната администрация, данъчния орган и държавните предприятия напреднаха бавно, което удължава дългогодишната липса на ефективност. Органите се справят бавно с преодоляването на слабостите в бюджетната рамка и нейното управление. Държавата запазва силното си присъствие в икономиката. Частният сектор е недоразвит, като развитието му се възпрепятства от слабости в прилагането на принципите на правовата държава и лоялната конкуренция.

Сърбия отбеляза известен напредък и е умерено подготвена за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Структурата на икономиката се подобри, а икономическата интеграция с ЕС се запази висока. Въпреки известния напредък обаче качеството на образованието и обучението, равнопоставеността в тях и придобитите знания и умения не удовлетворяват напълно нуждите на пазара на труда. Инвестициите се увеличиха, но след години на слаби инвестиции те продължават да са недостатъчни, за да запълнят липсите в областта на инфраструктурата. Въпреки че неотдавна разходите за вземане на заеми за малките и средните предприятия намаляха, тези предприятия все още са изправени пред редица предизвикателства, сред които нестабилната бизнес среда и нелоялната конкуренция.

Като цяло Сърбия продължи да бъде ангажирана с двустранните отношения с други страни, обхванати от процеса на разширяване, както и със съседни държави, които са членки на ЕС, и да участва активно в **регионалното сътрудничество**. След като бе решено седалището на секретариата на Договора за транспортната общност да бъде в Сърбия, понастоящем е необходимо страната да окаже допълнителна подкрепа, за да осигури условия за бързото започване на работата на секретариата.

Що се отнася до **нормализирането на отношенията с Косово**, Сърбия продължи да участва в диалога и прояви въздържаност в действията си в отговор на въвеждането от страна на Косово на митнически тарифи. Нужно е обаче страната да положи значителни усилия, особено в международните си отношения, за създаването на благоприятна среда за сключването на правнообвързващо споразумение с Косово. Сключването на такова споразумение е спешно и от решаващо значение, за да могат Сърбия и Косово да напреднат по пътя към членство в ЕС.

По отношение на **способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството**, Сърбия продължи да работи за привеждането на законодателството си в съответствие с достиженията на правото на ЕС във всички области. Наличието на подходящи финансови и човешки ресурси и стабилна стратегическа рамка ще бъде от решаващо значение за темпа на реформите. Сърбия е постигнала добра степен на подготвеност в някои области като дружественото право, интелектуалната собственост, транспортната политика, науката и изследванията, образованието и културата и митниците. Страната подобри обвързването на инвестиционното планиране с изпълнението на бюджета, но все още предстои да създаде единен механизъм за приоритизирането на всички инвестиции, независимо от източника на финансиране, в съответствие с програмата на правителството за реформа на управлението на публичните финанси. В области като обществените поръчки, статистиката, външните отношения, социалната политика и заетостта, паричната политика и финансовите услуги Сърбия е умерено подготвена. Сърбия продължи да отчита добър напредък в селското стопанство и при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на транспорта, но напредъкът ѝ в енергетиката е ограничен. Все още не се обръща достатъчно внимание на областите на политиката, свързани с околната среда и изменението на климата.

Сърбия трябва приоритетно да разгледа въпроси, свързани с неспазването на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, по-специално контрола върху държавната помощ, данъчната дискриминация по отношение на вносните спиртни напитки и ограничаването на конкуренцията в системата за картови разплащания. Необходимо е в периода до присъединяването страната да приведе постепенно своята външна политика и политика на сигурност в съответствие с общата външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз.

Сърбия продължи да се справя с последиците от **смесените миграционни потоци** към ЕС, които се стабилизираха през 2018 г. Страната отбеляза известен напредък в прилагането на стратегията за интегрирано управление на границите. Споразумението с ЕС за статуса на действията на европейската гранична и брегова охрана беше парафирано. Приети бяха стратегията и планът за действие за борба с незаконната миграция. Необходимо е Сърбия да спазва задължението си за обратно приемане на граждани на трети държави съгласно Споразумението между ЕС и Сърбия за обратно приемане. Освен това страната следва да се въздържа от по-нататъшно отклонение от визовата политика на ЕС.

Северна Македония

Що се отнася до **политическите критерии**, Северна Македония продължи да поддържа стабилно темпо при изпълнението на свързаните с ЕС реформи през целия период на докладване. Правителството предприе действия за възстановяване на взаимния контрол на властите и за укрепване на демокрацията и върховенството на закона. В страната продължиха да се извършват основни промени в условията на отворена и приобщаваща политическа обстановка. Страната продължи да постига осезаеми резултати в ключовите области, посочени в заключенията на Съвета, а именно съдебната власт, борбата с корупцията и организираната престъпност, реформата на разузнавателните служби и публичната администрация. Културата на компромис в политическия пейзаж се подобри благодарение на усилията на правителството да достигне до всички заинтересовани страни, включително опозицията и гражданското общество, по приобщаващ и прозрачен начин. След подписването на историческото споразумение, постигнато с Гърция през юни 2018 г. (известно също като Преспанското споразумение), през септември 2018 г. беше проведен консултативен референдум, при който преобладаващото мнозинство от гласувалите подкрепи членството в ЕС и НАТО, приемайки Преспанското споразумение. Изборите за президент бяха добре организирани и основните свободи бяха зачетени, което позволи на гражданите да направят информиран избор между кандидатите. Парламентът подобри дейността си като форум за конструктивен политически диалог и засили своите надзорни и законодателни функции, включително чрез ограничаване на използването на ускорени процедури.

Междуетническите отношения се запазиха като цяло спокойни въпреки някои спорадични напрежения. Правителството продължи да изпълнява ангажимента си за засилване на доверието между общностите. Охридското рамково споразумение, с което бе сложен край на конфликта от 2001 г. и което съставлява рамката за съхраняване на многоетническия облик на обществото, е посочено в преамбюла на Конституцията и продължава да се прилага.

Условията, в които работят организациите на гражданското общество, продължиха да се подобряват. Гражданското общество продължи да играе конструктивна роля за подпомагането на демократичните процеси. Приети бяха стратегически документи, съдържащи насоки относно сътрудничеството между правителството и гражданското общество. Както правителството, така и представителите на неправителствените организации следва да се стремят към провеждането на съдържателен процес на консултации.

Северна Македония постигна добър напредък в реформата на разузнавателните служби. След реформата на системата за прихващане на комуникации новата оперативна техническа агенция функционира пълноценно. Страната предприе също така реформа на разузнавателните си служби в сътрудничество с НАТО и други партньори. Беше избран модел и беше приета правната уредба за създаването на нова агенция за национална сигурност.

Северна Македония е умерено подготвена за реформата на **публичната администрация**. Добър напредък бе отчетен при прилагането на стратегическата рамка за реформа на публичната администрация, подобряването на обществените консултации и увеличаването на прозрачността при създаването, доразвиването и координирането на политики. Предприети бяха действията във връзка с твърденията за политически назначения. Необходимо е обаче да се положат по-големи усилия за повишаване на отчетността на администрацията и за предотвратяване на нейното

политизиране. Спазването на принципите на прозрачност, доказани заслуги и равнопоставено представителство продължава да бъде от съществено значение.

Съдебната система на страната постигна известна степен на подготвеност / е умерено подготвена. Добър напредък беше отбелязан в изпълнението на приоритетите за спешни реформи и препоръките на Венецианската комисия и Групата от старши експерти относно системни проблеми, свързани с принципите на правовата държава. Страната демонстрира трайна решимост за подобряване на съдебната система и прилагането на новата правна уредба представлява стабилна основа за отбелязването на постоянен напредък. Беше изготвен нов закон за прокуратурата, за да може специализираната прокуратура да бъде интегрирана в системата на прокуратурата. Съдилищата постановиха решения по някои знакови дела, заведени от специализираната прокуратура. Освен правните промени всички съдебни институции трябва да покажат образцовост и да положат допълнителни усилия, за да допринесат за възстановяването на общественото доверие в съдебната власт.

Що се отнася до **борбата с корупцията**, Северна Македония е постигнала известна степен на подготвеност. Добър напредък беше отбелязан чрез по-нататъшно затвърждаване на резултатите от разследването, наказателното преследване и издаването на осъдителни присъди във връзка със случаи на корупция по високите етажи и чрез промени в законодателната уредба. В това отношение новата правна уредба за предотвратяване на корупцията се е подобрила и назначаването на нови членове на Държавната комисия за предотвратяване на корупцията е много по-прозрачно, отколкото през предходните години. Тази комисия предприе важни мерки за дейна борба с корупцията с участието на високопоставени представители от целия политически спектър. Специализираният прокурор потвърди водещата си роля в разследването и наказателното преследване на случаи на корупция по високите етажи. Органите трябва да положат допълнителни усилия, за да покажат, че борбата с корупцията е национален приоритет на всички равнища на управление. Корупцията е широко разпространена в много области и продължава да буди безпокойство.

Страната е постигнала известна степен на подготвеност в **борбата с организираната престъпност**. Законодателната уредба е до голяма степен приведена в съответствие с европейските стандарти, но трябва да продължат усилията за прилагането на стратегии за борба с организираната престъпност и активното измерване на ефекта от тези стратегии. Известен напредък бе постигнат и при изпълнението на миналогодишните препоръки за подобряване на резултатите, засилване на сътрудничеството в областта на правоприлагането и значително подобряване на оперативния капацитет за борба с трафика на хора. Допълнителен напредък бе постигнат на оперативни равнища чрез повишаване на ефективността на Националния координационен център за борба с организираната престъпност и чрез участие в съвместни операции с държави — членки на ЕС, и съседни държави.

Правната рамка за защита на **основните права** е до голяма степен в съответствие с европейските стандарти и страната отбеляза добър напредък. Благодарение на измененията в Наказателния кодекс и приемането на Закона за предотвратяване и защита от дискриминация беше засилена защитата срещу престъпления от омраза и дискриминация. Страната също така прие амбициозна стратегия за деинституционализация и обяви целите си за борба с насилието над жени в план за действие за прилагане на Истанбулската конвенция. Въпреки това външният надзорен механизъм на полицията все още не функционира пълноценно и е необходимо страната да доразвие използването на алтернативни санкции и пробация. Страната трябва също

така да положи допълнителни усилия за последователно популяризиране и изпълнение на препоръките на европейски и международни органи за защита на правата на човека, по-специално по отношение на третирането на задържаните лица, жените и хората с увреждания. Страната има известна степен на подготвеност / е умерено подготвена по отношение на **свободата на изразяване** и отбелязва добър напредък през последната година. Средата по отношение на свободата на медиите и свободата на изразяване продължи да се подобрява. От съществено значение е длъжностните лица и политическият елит да бъдат по-толерантни към критиките, поддържайки по този начин свободата на изразяване. Страната трябва да полага непрестанни усилия за по-голяма независимост на обществения радио- и телевизионен оператор, за повишаване на професионалните стандарти в него и за засилване на финансовата му устойчивост. Приети бяха изменения в Закона за аудио и аудиовизуалните медийни услуги, но за прилагането им ще бъде необходим силен политически ангажимент, за да се гарантират професионализмът, зачитането на принципите на прозрачност, назначенията, основани на заслуги, и справедливото представителство.

По отношение на **регионалното сътрудничество** страната продължава да поддържа добри отношения с другите страни, обхванати от процеса на разширяване, и участва активно в регионалните инициативи. Предприети бяха исторически стъпки за подобряване на добросъседските отношения, включително чрез влизането в сила и прилагането на Преспанското споразумение, което сложи край на един от най-старите спорове в региона. Комисията очаква по-нататъшното прилагане на двустранния договор с България.

По отношение на **икономическите критерии** Северна Македония постигна известен напредък и е добре подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. След година на застои икономическият растеж се възобнови, въпреки че инвестициите се запазиха слаби. Правителството предприе мерки за по-добро управление и по-голяма прозрачност на публичните финанси. То прие реформи в данъчното облагане на доходите и пенсионната система. Структурата на разходите обаче се влоши и е нужно фискалната консолидация да бъде по-амбициозна, за да могат публичните финанси да стъпят на здрава основа. Функционирането на пазара на труда е възпрепятствано от постоянни структурни проблеми. Изпълнението на договори и големият дял на сивата икономика продължават да пораждаат предизвикателства за бизнес средата.

Северна Македония отбелязва известен напредък и е умерено подготвена за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. Интеграцията с ЕС в областите на търговията и инвестициите се задълбочи. Износът и производственият обем бяха диверсифицирани в по-голяма степен към продукти с по-висока стойност. Въпреки това недостигът на умения и липсата на съответствие на уменията с изискванията от дружествата са индикатор за недостатъците в образователните програми и водят до намаляване на производителността на труда и конкурентоспособността на икономиката. Продължават да са налице значителни пропуски в инвестициите в публична инфраструктура.

Що се отнася до способността да **поеме задълженията, произтичащи от членството**, страната е умерено подготвена в повечето области, в това число конкуренцията, обществените поръчки, транспорта и енергетиката. Тя демонстрира добра степен на подготвеност в сфери като дружественото право, митническият съюз, трансевропейските мрежи и науката и развойната дейност. Необходими са допълнителни усилия във всички области, по-специално в тези, в които страната е на ранен етап от подготовката, например свободното движение на работници и финансовите и бюджетните

разпоредби. Също така е нужно да се наблегне повече на административния капацитет и ефективното прилагане. Страната продължи да подобрява привечдането си в съответствие с декларациите на ЕС и решенията на Съвета в областта на външната политика и политиката на сигурност.

Северна Македония продължава да играе активна и конструктивна роля в управлението на **смесените миграционни потоци**. Тя си сътрудничи ефективно с държавите — членки на ЕС, и съседните страни. Значителните усилия за осигуряването на елементарни условия на живот и основни услуги за всички мигранти, намиращи се в страната, продължиха. Все още има неясноти относно обхвата и структурата на миграционните потоци. Непоследователната регистрация на мигрантите, задържани при незаконни движения, възпрепятства редовното и адекватно изготвяне на профили с оглед на нужната закрила, както и препращането към национални механизми за защита. На южната граница е осигурен ефективен контрол, включително чрез разполагането на служители от държавите — членки на ЕС, на границата. Споразумението с ЕС за статуса на действията на европейската гранична и брегова охрана беше парафирано. Необходимо е обаче да се предприемат допълнителни действия за решаване на проблема с честите контрабандни дейности по северната граница. Страната продължава да бъде подложена на силен натиск поради географското си положение.

Албания

Що се отнася до **политическите критерии**, Албания продължи да отбелязва напредък по програмата на ЕС за реформи през целия период на докладване. В политическата сфера продължава да е налице силна поляризация. Парламентарните дейности бяха засегнати от продължителен бойкот от страна на опозиционни партии, които впоследствие се отказаха вкупом и от парламентарните си мандати през февруари 2019 г. Централната изборителна комисия преразпредели повече от половината от отказаните парламентарни мандати и кворумът за пълноценното функциониране на парламента бе запазен. Основните опозиционни партии решиха да не се регистрират за местните избори, предвидени за 30 юни 2019 г. Оттеглянето на основните опозиционни партии повлия отрицателно на усилията за двупартийна изборителна реформа въпреки опитите на мнозинството да се върви напред. Опозиционните партии следва отново да участват конструктивно в демократичните институции.

Албания е умерено подготвена по отношение на реформата в **публичната администрация**. Продължиха да се полагат усилия в няколко свързани области, в резултат на които бе отбелязан известен напредък в ефикасното и прозрачно предоставяне на публични услуги, регулаторната рамка относно оценката на въздействието на политиките беше подобрена, въведени бяха по-прозрачни процедури за наемане на служители, а капацитетът на администрацията за предприемане на процедури, основани на заслуги, в държавната служба, беше засилен. Консолидирането на тези резултати трябва да продължи, за да може публичната администрация да бъде по-ефективна, деполитизирана и професионална.

Съдебната система на Албания е постигнала известна степен на подготвеност. Всеобхватната и задълбочена съдебна реформа продължи с постоянно темпо и като цяло напредъкът е добър. Създадени бяха нови институции за самоуправлението на съдебната власт — Висшият съдебен съвет, Висшият прокурорски съвет и Съветът за съдебни назначения, което представлява решаваща стъпка за укрепването на независимостта и отчетността на съдебната власт. Временното повторно оценяване на всички съдии и прокурори (проверка) отбеляза стабилен напредък и вече са налице

осезаеми резултати. Мисията за международен надзор продължи да наблюдава протичането на процеса под егидата на Европейската комисия. Обработени са повече от 140 досиета, което доведе до 88 освобождавания от длъжност /оставки на магистрати и 53 потвърждения на съответната длъжност. Повечето освобождавания са свързани с притежаването на активи с неизяснен произход. Тези конкретни и надеждни резултати спомогнаха за значителното укрепване на сферата и консолидирането на независимостта, безпристрастността, професионализма и отчетността на съдебната власт.

Албания е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с корупцията**. Беше отбелязан добър напредък, по-специално с приемането на новия план за действие за периода 2018—2020 г. за изпълнение на междусекторната стратегия за борба с корупцията, на измененията на Закона за декларирането и одита на активи и на Закона за обществените поръчки, както и с приемането на кодекса за поведение на членовете на Парламента. Вследствие на създаването на работна група за борба с корупцията административните разследвания станаха по-дейни. Директният достъп на прокурорите и полицията до бази данни продължи да се подобрява. Добрият напредък продължи, изразявайки се в укрепването на резултатите при разследването, наказателното преследване и издаването на осъдителни присъди във връзка със случаи на корупция по високите етажи. Конкретните резултати в борбата с корупцията включват процеса на проверка, който доведе до освобождаването от длъжност на редица високопоставени магистрати, включително от Конституционния съд и Върховния съд. Създаването на Висш прокурорски съвет даде възможност за създаването и на специализирани органи за борба с корупцията (специална структура за борба с корупцията и организираната престъпност и национално бюро за разследване). Органите ще започнат да функционират след приключването на проверката на кандидатите, което ще укрепи цялостния капацитет за разследване и наказателно преследване на корупцията. Въпреки това като цяло корупцията е широко разпространена в много области и продължава да буди безпокойство.

Албания е постигнала известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с организираната престъпност**. Полицейските операции, целящи разбиването на престъпни организации, бяха засилени. В резултат на няколко полицейски операции бяха извършени множество арести, бяха повдигнати няколко сериозни обвинения и бяха издадени присъди. Тези операции доведоха до арестуването и наказателното преследване на известни водачи на организирани престъпни групи. Международното полицейско сътрудничество, особено с държави — членки на ЕС, също се засили, в резултат на което бяха проведени редица успешни широкомащабни операции за целите на правоприлагането. През последните години Албания трайно демонстрира твърд ангажимент за борба с производството и трафика на канабис. Страната разреши използването на интрузивен механизъм за мониторинг от държава — членка на ЕС (въздушно проследяване, извършвано от италианската *Guardia di Finanza* и съфинансирано от ЕС). През последните два сезона въздушното проследяване потвърди, че в Албания почти не се отглежда канабис. Тези действия са осезаем напредък в изпълнението на миналогодишните препоръки за подобряване на резултатите. Необходимо е усилията да продължат, по-специално да се предприемат действия за борба с изпирането на пари, както и да се конфискуват активи, произтичащи от престъпна дейност, и друго богатство с неизяснен произход.

Що се отнася до **основните права**, като цяло Албания спазва международните инструменти за правата на човека, а нормативната ѝ уредба е в съответствие с европейските стандарти. По време на периода на докладване Албания положи усилия

да изпълни задълженията, произтичащи от международните правни инструменти. Необходимо е обаче цялостното прилагане на тези инструменти да бъде засилено. Правната уредба във връзка с правата на детето и домашното насилие беше подобрена. През май 2018 г. парламентът одобри нов закон за социалното жилищно настаняване, който има за цел да засили съблюдаването на правото на жилищно настаняване на най-уязвимите членове на ромската и египетската⁹ общност. Нужни са допълнителни усилия за консолидирането на правата на собственост. По отношение на **свободата на изразяване** законодателната среда благоприятства упражняването на това право, но за упражняването на практика са необходими допълнителни усилия.

По отношение на **икономическите критерии** Албания отбеляза известен напредък и понастоящем е умерено подготвена за изграждането на функционираща пазарна икономика. Икономическият растеж се ускори и безработицата намалю, но въпреки това продължава да бъде висока. Износът нарасна съществено, а дефицитът по текущата сметка намалю. Високото съотношение на публичния дълг към БВП продължи да намалява, но темпото на фискална консолидация се задържа бавно. Банките продължиха да намаляват броя на необслужваните кредити и използването на чужда валута. Банковият сектор се запази стабилен, въпреки че растежът на кредитите за бизнеса не се увеличи. Предприети бяха действия за развиването на финансовия пазар. Бизнес средата се подобри само в някои аспекти. Очаква се напредъкът в изпълнението на всеобхватната съдебна реформа да спомогне за укрепването на бизнес средата и привличането на инвестиции. Известен напредък бе отбелязан във връзка с увеличаването на участието на пазара на труда и повишаването на качеството и ефективността на институциите и службите, свързани с пазара на труда, но заетостта и участието на пазара на труда се запазват ниски, а сивата икономика продължава да осигурява значителен брой работни места.

Албания отбеляза известен напредък и има известна степен на подготвеност по отношение на капацитета за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза. Страната отбеляза известен напредък в областта на енергетиката, транспорта и цифровата инфраструктура, но липсата на производствено ноухау, ниските нива на образование и слабият трансфер на технологии възпрепятстват конкурентоспособността на Албания и интегрирането ѝ в международните вериги за създаване на стойност. Износът и регионалната интеграция не са достигнали потенциала си. Усилията за подобряване на образованието и обучението носят известни резултати, но реформите трябва да продължат, по-специално за да се удовлетворят нуждите на селските райони и уязвимите групи. Капацитетът на Албания за научни изследвания, развойна дейност и иновации се запази много слаб.

Що се отнася до **добросъседските отношения и регионалното сътрудничество**, Албания продължи да участва активно в регионалното сътрудничество и да поддържа добросъседски отношения. Предприети бяха важни действия за решаването на двустранни въпроси с Гърция.

Албания продължи да привежда законодателството си в съответствие с изискванията на ЕС в редица сфери, подобрявайки **способността си за поемане на задълженията, произтичащи от членството**. В много области страната е умерено подготвена, например финансовия контрол, образованието, културата и статистиката, или е постигнала известна степен на подготвеност, например в областта на обществените поръчки и трансевропейските мрежи. Необходимо е Албания да продължи да полага

---

⁹ В съответствие с терминологията на европейските институции по-широкият термин „роми“ обхваща няколко различни групи, без да се отричат особеностите на всяка от тях.

усилия във връзка с общата подготовка за приемането и прилагането на достиженията на правото на ЕС. Приемането на цялостна политика за публичен вътрешен финансов контрол и координирането на нейното изпълнение с текущата реформа на публичната администрация и управлението на публичните финанси продължават да бъдат от ключово значение за една функционираща система за вътрешен контрол в публичния сектор. Албания следва да продължи работата си за развитието на транспортните и енергийните мрежи и свързаните с тях мерки за реформа на свързаността, включително с цел подобряване на свързаността в целия регион.

Административният капацитет и професионалните стандарти на органите, които отговарят за прилагането на достиженията на правото на ЕС, трябва да бъдат засилени, а независимостта на регулаторните органи — съхранена. Повишаването на прозрачността и отчетността продължава да бъде от съществено значение, по-специално осигуряването на ефективно, ефикасно и прозрачно функциониране на системата на обществените поръчки и управлението на публичните финанси. Албания продължи да привежда законодателството си в пълно съответствие с всички позиции и декларации по линия на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС.

По отношение на **миграцията** известен напредък беше постигнат в повишаването на институционалния капацитет за управлението на границите и убежището. През октомври 2018 г. Албания подписа с ЕС споразумение за статуса на действията на европейската гранична и брегова охрана. Капацитетът за приемане беше увеличен, за да може страната да се справи със смесените миграционни потоци. Броят на неоснователните молби за убежище, подадени от албански граждани в ЕС, намалю, но продължава да бъде голям, и са нужни непрекъснати и постоянни усилия за неговото намаляване, както и за справяне с явлението на непридружените непълнолетни лица.

Косово

Що се отнася до **политическите критерии**, Косово отбеляза напредък в осъществяването на някои ключови реформи, свързани с ЕС, по-специално във връзка с подобряването на правната уредба относно върховенството на закона и публичната администрация. Редица мерки и *ad hoc* решения обаче не бяха в съответствие с обявените от правителството цели на реформата. Прекомерният брой членове на правителството, включително допълнителното увеличаване на броя на заместник-министрите, продължи да се отразява на неговата надеждност и ефективност.

Парламентът успя да сформира мнозинство по някои ключови стратегически въпроси за Косово, например ратифицирането на споразумението за определяне на границите с Черна гора и приемането на важни законодателни реформи, свързани с ЕС. Въпреки това той продължи да работи в силно поляризиран политически контекст и все още се наблюдават слабости в цялостното му функциониране, както се вижда от честата липса на кворум, водеща до забавяне на законодателната дейност.

Ограничен напредък беше отбелязан във връзка с констатациите и препоръките, направени от мисията на ЕС за наблюдение по повод на парламентарните и общинските избори, проведени през 2017 г.

Положението в северната част на Косово продължава да е сериозно предизвикателство.

Налице е известна степен на подготвеност в областта на **реформата на публичната администрация**. През периода на докладване беше постигнат известен напредък като цяло, но са необходими сериозни усилия за справяне с политическото влияние върху назначаването на високопоставени държавни служители. Добър напредък беше отчетен

с приемането на пакета от закони относно функционирането и организирането на публичната администрация, държавните служители и заплащането. Сред другите постижения са приемането на насоки относно стратегическото планиране и стартирането на плана за действие за рационализиране на агенциите. Преразгледаната правна рамка е важна стъпка към създаването на модерна и професионална държавна служба и повишаването на отчетността. Със Закона относно възнагражденията се въвежда по-прозрачно и по-равно заплащане за държавните служители, но бюджетното му въздействие в средносрочен план поражда загриженост.

Съдебната система на Косово е на ранен етап на установяване. Постигнат бе известен напредък, тъй като бяха приети Законът за дисциплинарната отговорност на съдиите и прокурорите и Законът за медиацията, а въвеждането на електронна система за управление на делата напредна. През 2018 г. съдебните служители в прокурорските служби и съдилищата се увеличиха, включително в специализираната прокуратура. Интегрирането на косовските сръбски съдии, прокурори и техния помощен персонал в съдебната система приключи официално през 2017 г., но е необходима допълнителна работа за пълноценното им функциониране, по-специално по отношение на Апелативния съд. Съдебната власт продължава да бъде изложена на неправомерно политическо влияние. Правораздаването все още е бавно и неефективно, а институциите, свързани с върховенството на закона, се нуждаят от полагането на постоянни усилия за изграждането на капацитет.

Косово е на ранен етап / е постигнало известна степен на подготвеност по отношение на **борбата с корупцията**. То отбеляза известен напредък чрез значителни законодателни реформи в областта на върховенството на закона, както и при разследването и наказателното преследване на знакови случаи. Напредък бе отбелязан и при предварителното конфискуване на активи, но броят на окончателните конфискувания продължава да бъде малък. Корупцията е широко разпространена и продължава да буди безпокойство.

Борбата с организираната престъпност в Косово е на ранен етап от своето развитие. Известен напредък бе отчетен по-конкретно чрез значителни законодателни реформи в сферата на върховенството на закона, както и при разследването и наказателното преследване на знакови случаи и предварителното замразяване на активи. Напредъкът при окончателното конфискуване на активи обаче е малък, както и броят на финансовите разследвания и окончателните присъди. Необходими са мерки, с които да се гарантира, че в оперативните дейности на правоприлагащите органи и прокуратурата няма политическо вмешателство. Организираната престъпност в северната част на Косово продължава да бъде предизвикателство за правоприлагащите органи.

Напредък бе постигнат в борбата с тероризма, особено във връзка със създаването на по-добри условия за реабилитацията и реинтеграцията на чуждестранни бойци терористи и техните семейства. Необходимо е властите на Косово да действат по-ефективно в борбата с изпирането на пари, а съответното законодателство следва да бъде приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС и международните стандарти.

Нормативната уредба гарантира до голяма степен защитата на правата на човека и **основните права** в съответствие с европейските стандарти. Въпреки това прилагането на законодателството и изпълнението на стратегиите в областта на правата на човека често биват възпрепятствани от недостатъчните финансови и други ресурси, особено на местно равнище, ограниченото приоритизиране на политическо ниво и липсата на координация. Наличните механизми за координиране и прилагане на правата на човека

са неефективни. Продължава да е налице силна зависимост от чуждестранни донори. Нужно е да се направи повече за ефективното гарантиране на правата на лицата, принадлежащи към малцинствата, включително ромите, ашкалите и разселените лица, за осигуряването на равенството между половете на практика, за създаването на интегрирана система за закрила на детето и за опазването на културното наследство. Косово е постигнало известна степен на подготвеност в областта на **свободата на изразяване**, която е залегнала в конституцията. Косово се характеризира с плуралистична и оживена медийна среда. Институциите в областта на върховенството на закона все по-често предприемат действия вследствие на заплахи и нападения над журналисти, а инцидентите намаляха. Все още предстои да бъде прието трайно решение за финансирането на обществения радио- и телевизионен оператор, който продължава да бъде уязвим на политически натиск и влияние.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Косово е на ранен етап и е постигнало известен напредък в изграждането на функционираща пазарна икономика. Икономическият растеж беше силен, но изпълнената с предизвикателства ситуация на пазара на труда продължава да буди безпокойство. Правителството спазваше фискалните правила, но натискът върху разходите, свързани със социалните помощи за специфични групи от населението и заплатите на държавните служители, поражда рискове за публичните финанси и възпрепятства развитието на частния сектор. Бизнес средата се подобри до известна степен, но продължават да са налице предизвикателства, включително широко разпространената неформална икономика, бавната и неефективна съдебна система, широкото разпространение на корупцията и като цяло слабите институции, отговарящи за върховенството на закона. Въпреки силното нарастване на износа на услуги диверсифицирането на икономиката напредва бавно.

Косово е на ранен етап и е постигнало известен напредък по отношение на капацитета за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. То отбеляза известен напредък и в подобряването на пътищата, но се наблюдават огромни недостатъци в железопътната и енергийната инфраструктура. Малък напредък бе отчетен при осигуряването на стабилни енергийни доставки, а загубите в електроенергийния сектор продължават да бъдат много големи. Косово отбеляза известен напредък по отношение на цифровизацията на икономиката. Малък напредък бе постигнат при повишаването на качеството на образованието и преодоляването на пропуските на пазара на труда, свързани с уменията. Структурните промени настъпват бавно и икономиката продължава да зависи в голяма степен от вътрешната търговия. Нарастването на износа се дължи главно на износа на услуги за диаспората, а липсата на диверсификация на продуктите затруднява растежа на износа на стоки.

Що се отнася до **добросъседските отношения и регионалното сътрудничество**, Косово продължи да участва в повечето регионални форуми. Въпреки това решението на Косово да наложи мито от 100 % върху вноса от Сърбия и Босна и Херцеговина подкопа усилията за регионално сътрудничество.

По отношение на **нормализирането на отношенията със Сърбия** Косово спазваше ангажимента си за участие в диалога. Необходимо е обаче правителството на Косово да премахне митата върху вноса от Сърбия и Босна и Херцеговина. Косово трябва да положи значителни усилия за създаването на благоприятна среда за сключването на правнообвързващо споразумение със Сърбия. Сключването на такова споразумение е спешно и от решаващо значение, за да могат Сърбия и Косово да напреднат по пътя към членство в ЕС.

Косово е достигнало известна степен на подготвеност по отношение на привеждането в съответствие с **европейските стандарти**. Привеждането в съответствие на законодателството продължи в някои области, но прилагането му е незадоволително. Известен напредък бе отбелязан в сферата на свободното движение на стоки, услуги и капитали, както и при финансовите услуги, обществените поръчки и конкуренцията. Добър напредък бе постигнат в статистиката и финансовия контрол. В областта на данъчното облагане и митниците известен напредък беше постигнат в събирането на приходи от данъци, намаляването на сивата икономика и засилването на митническите мерки за защита на правата върху интелектуалната, но Косово следва да засили борбата със сивата икономика и данъчните измами. Известен напредък бе отбелязан при решаването на проблемите, свързани с околната среда, но изпълнението изостава. Енергийният отрасъл продължава да бъде изправен пред сериозни предизвикателства въпреки отбелязания известен напредък, който се отнася предимно за енергийната ефективност. Като цяло е необходимо Косово да подобри административния си капацитет и координирането във всички отрасли, за да осигури ефективното прилагане на достиженията на правото на ЕС.

Властите отбелязаха напредък в управлението на законната и незаконната **миграция**. Тези усилия трябва да продължат и да бъдат засилени. В този контекст е необходимо Косово да въведе механизъм за връщане на незаконни мигранти в съответствие със стандартите и практиките на ЕС.

Приложение 3 — Изпълнение на Стратегията за Западните Балкани и Приоритетната програма от София: засилен ангажимент на ЕС

Стратегията за Западните Балкани, приета на 6 февруари 2018 г., даде нов тласък на отношенията между ЕС и Западните Балкани. Стратегията е съсредоточена върху области, в които са необходими допълнителни реформи и усилия от страна на партньорите от Западните Балкани, както и върху засилената подкрепа на ЕС за региона. Подкрепата на ЕС за региона се състои от 57 конкретни ангажимента, групирани в шест водещи инициативи. Значителна част от тези действия впоследствие бяха одобрени от държавите — членки на ЕС, и от партньорите от Западните Балкани в Приоритетната програма от София, която беше приета на срещата на върха в София на 17 май 2018 г.

След приемането на Стратегията Комисията се съсредоточи върху изпълнението на поетите от нея обещания чрез засилен политически ангажимент, укрепване на оперативните връзки между Западните Балкани и ЕС и неговите агенции, осигуряване на по-голям достъп до финансиране и техническа помощ и пренасочване на финансовата помощ от ЕС по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), от който само за 2018 г. бяха заделени над 1,1 милиарда евро за Западните Балкани.

През първата година от изпълнението на Стратегията бе постигнат напредък при всичките шест водещи инициативи. Регионът получи значително политическо внимание. Първата среща на високо равнище между ЕС и Западните Балкани след проведената в Солун среща през 2003 г. беше организирана през май 2018 г. в София. Председателят на Европейския съвет и председателят на Европейската комисия посетиха региона и бяха проведени редица срещи на министерско равнище и на високо равнище. Всички тези прояви имаха за цел да се стимулира политическата воля за нов тласък на реформите и засилено регионално сътрудничество.

Водеща инициатива 1 — По-голяма подкрепа за върховенството на закона □ е съсредоточена върху три приоритета: по-добър мониторинг на реформите в съдебната система, по-целенасочена техническа помощ при правоприлагането и засилване на подкрепата за гражданското общество, активната гражданска позиция в областта на демокрацията и независимите медии. Срещата на министрите на правосъдието и вътрешните работи от ЕС и Западните Балкани в Тирана през октомври 2018 г. беше от решаващо значение за напредъка в тази област, по-специално за засилване на сътрудничеството с агенциите на ЕС в областта на правосъдието и вътрешните работи и за разработване на подходящи показатели за правосъдните системи.

Що се отнася до мониторинга на реформите в съдебната система, Комисията промени подхода си и стартира едновременни мисии по конкретни въпроси в администрациите на всичките шест партньорски държави, по време на които високопоставени служители на ЕС в областта на правоприлагането се срещат със свои колеги (партньорски проверки). През 2018 г. приключи поредица от проверки на изпълнението на решения по граждански и търговски дела. Понастоящем тече друга проверка, свързана с обществените поръчки, а за по-късно през 2019 г. е планирана проверка относно организираната престъпност. Също така Комисията разработва нови начини за събирането на по-хармонизирани данни от правосъдните системи на партньорите. Съществено действие в този контекст ще бъде регионален проект с Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) относно мониторинга на съдебните процеси в областта на корупцията и организираната престъпност. Беше сключен договор със Световната банка за извършването на поредица регионални проучвания в

областта на правосъдието, а комисията за ефикасност на правосъдието към Съвета на Европа ще съдейства за хармонизираното събиране на данни от региона.

Също така Комисията се ангажира с участие в по-целенасочена форма на техническа помощ, а именно консултантски мисии, с акцент върху реформите в сферата на правосъдието и борбата с организираната престъпност и корупцията. Понастоящем две такива мисии се провеждат в Черна гора и Албания, други две са планирани през 2019 г. в Косово и в Босна и Херцеговина и една е предвидена в Северна Македония и евентуално в Сърбия.

Комисията също така работи в тясно сътрудничество с Европейския фонд за демокрация в подкрепа на независимите медийни платформи, гражданското общество и активистите за демокрация. Чрез допълнително подпомагане от ЕС, възлизащо на 6 милиона евро, Фондът успя да разшири дейността си в Западните Балкани през 2018 г. с 14 нови транша от безвъзмездни средства, финансирани в тази област.

Водеща инициатива 2 — По-голям ангажимент по отношение на сигурността и миграцията □ се отнася до ангажирането на региона в действия за справяне с общите заплахи за сигурността, в това число тероризма, насилническият екстремизъм, радикализацията, организираната престъпност, трафика на хора и огнестрелни оръжия и хибридните заплахи, и до изграждането на капацитет на партньорите за преодоляване на предизвикателствата, свързани с миграцията и сигурността. Подкрепа за това направление беше изразена на министерски срещи в Лондон през юли и в Тирана през октомври 2018 г., които бяха от основно значение за установяването на по-тясно сътрудничество в областта на сигурността и натрупването на запаси от оръжия и за планирането на съвместни мерки за борба с тероризма.

На срещата на министрите на правосъдието и вътрешните работи от ЕС и Западните Балкани в Тирана Комисията и шестимата партньори от Западните Балкани постигнаха съгласие относно съвместен план за действие в борбата с тероризма. Понастоящем Комисията съдейства за изготвянето на специфични за всяка държава планове за действие в съответствие с регионалните приоритети. Тя създаде също така регионална мрежа от национални координатори за предотвратяване на насилническият екстремизъм, която проведе две заседания през 2018 г. и едно през март 2019 г.

Комисията приключва преработването на плана си за действие относно трафика на огнестрелни оръжия между ЕС и Югоизточна Европа за периода 2015—2019 г. ЕС задели финансиране от бюджетния ред за ОВППС за подпомагане на изпълнението на Регионалната пътна карта за малките оръжия и леките въоръжения, приета на срещата на министрите на вътрешните работи в Лондон през юли 2018 г.

ЕС се обърна към партньорите от Западните Балкани, за да ги ангажира в цикъла на политиката на ЕС за борба с тежката и организираната престъпност, както и при подготовката и изпълнението на съответните годишни планове за действие. От своя страна ЕСВД организира по-често диалози със Западните Балкани по линия на Общата външна политика и политика на сигурност, за да насърчи по-нататъшното привеждане на региона в съответствие с общите позиции на ЕС. ЕСВД предложи на всички партньори от Западните Балкани да участват в проучвания на хибридните рискове, за да се анализира тяхната уязвимост и да се насочи по-добре помощта от ЕС. До момента са започнали проучвания с четирима партньори.

Във връзка с миграцията Комисията, в сътрудничество със съответните агенции на ЕС и международни организации, продължава да работи по амбициозни проекти в областта на управлението на миграцията, като изгражда у партньорите капацитет за управление

на смесени миграционни потоци и въвежда процедури за предоставяне на убежище, механизми за връщане и обмен на информация. Тя предприе също така инициативи за по-добро координиране на работата на служителите за връзка по въпросите на миграцията, командировани в региона, и за подобряване на обмена на оперативна информация.

За постигането на по-добро взаимодействие в областта на сигурността и миграцията Комисията улеснява по-голямото участие на агенциите в областта на правосъдието и вътрешните работи на Западните Балкани. Това включваше подписването на работно споразумение между Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании, подписването на споразумение за сътрудничество между Евроюст и Албания (след подписаните вече споразумения с Черна гора и Северна Македония) и приключването на преговорите относно споразумения за статуса на действията на европейската гранична и брегова охрана с петте държави в региона, които имат граница с ЕС. Споразумението с Албания влезе в сила и първите гранични служители вече са разположени. И накрая, с цел да подобри координирането между действията на своите агенции в областта, Комисията създаде работна група от агенции в областта на правосъдието и вътрешните работи, която да подпомага работата на Западните Балкани.

Общият размер на заделените средства за действия, свързани с върховенството на закона, сигурността и миграцията, за 2018 г. надхвърли 145 милиона евро.

Водеща инициатива 3 — Подпомагане на социално-икономическото развитие — е съсредоточена върху насърчаването на напредъка в установяването на регионална икономическа зона, адаптирането на наличните инвестиционни рамки с цел стимулиране на инвестициите в региона, по-стратегическото използване на програмите за икономически реформи и подкрепата за реформите в образованието и социалните реформи. Срещите на министрите на икономиката във Виена през юли и на министрите на образованието в Брюксел през юни 2018 г. бяха важни катализатори за напредъка по тази водеща инициатива, особено във връзка с установяването на регионално икономическо пространство и изпълнението на различни инициативи в областта на професионалното обучение, студентската мобилност и признаването на квалификациите. През 2019 г. ЕС е в процес на организиране на системни срещи с министрите на заетостта от Западните Балкани.

Комисията, заедно със Съвета за регионално сътрудничество, продължи да спомага за изпълнението на многогодишния план за действие на регионалното икономическо пространство. Основните постижения в тази сфера бяха влизането в сила на допълнителен протокол 5 за улесняване на търговията към Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА) през април 2018 г., одобряването на Регионалната програма за реформи в областта на инвестициите и стартирането на регионална програма за диверсифициране и интеграция на финансовите пазари. Преговорите за либерализиране на търговията с услуги приключиха, а тези за мобилността на специалистите в региона започнаха.

В ход е разширяването на Инвестиционния фонд за Западните Балкани (ИФЗБ) както в стратегически, така и във финансов аспект. През 2018 г. беше завършен междинен преглед, чиято цел беше да се обоснове това разширяване. Френската агенция за развитие (Agence française de développement) се присъедини като участваща международна финансова институция към ИФЗБ през декември 2018 г., а групата на Световната банка — през април 2019 г. Създаването на Гаранция за Западните Балкани, предназначена да привлече частни инвестиции в региона, напредва, като през 2018 г.

беше завършена предварителната оценка и беше стартиран диалогът в международните финансови институции.

Комисията увеличи също така подкрепата си за развитието на частния сектор, като постави акцент върху стартиращите предприятия и достъпа до финансиране за млади предприемачи. Стартирана беше нова регионална схема за гаранции за младежта в размер на 10 милиона евро, целяща увеличаването на капацитета за предприемачество сред младите хора и създаването на възможности за работа. Тази схема би могла да осигури финансиране в размер до 80 милиона евро. Комисията стартира в Сърбия подобна програма за гаранции на стойност 20 милиона евро, която се очаква да привлече до 180 милиона евро под формата на нови заеми за сръбски стартиращи предприятия и иновативни дружества. Тя предприема също така мерки за разгръщане в Западните Балкани на подкрепата си за разработването на стратегии за интелигентна специализация, които понастоящем се предлагат единствено за държавите членки.

ЕС предприе действия за по-активно стратегическо използване на програмите за икономически реформи на партньорите чрез привеждане на тяхното изготвяне в съответствие с европейския семестър. Мониторингът на реформите в областта на заетостта и на социалните реформи беше засилен чрез програмите за икономически реформи, но и чрез организирането на годишна среща на министрите от ЕС и Западните Балкани, която ще се проведе през юни 2019 г. Освен това финансовото подпомагане от ЕС за заетостта, образованието, социалното приобщаване и здравеопазването беше увеличено чрез редица нови програми за двустранна помощ, както и чрез схема за мобилност в областта на професионалното образование и обучение за региона. ЕС постепенно увеличава подкрепата си по линия на програма „Еразъм+“ с цел удвояването на тази подкрепа до 2020 г.

Заделените средства по линия на ИПП за действия, свързани с конкурентоспособността, растежа и образованието, възлизаха на над 260 милиона евро за 2018 г.

Водеща инициатива 4 — Увеличаване на свързаността — се съсредоточава върху развиването на връзките в региона в областите на транспорта и енергетиката с цел улесняване на търговията и стимулиране на икономическия растеж. Действията, предвидени в тази водеща инициатива, са планиране и инвестиции в инфраструктура и създаване на подходяща регулаторна среда за интеграция на регионалните пазари.

Срещите на министрите на транспорта в Любляна през април и в Брюксел през декември 2018 г. бяха от решаващо значение за приемането на редица декларации за реформи в транспорта, а на срещата на министрите на енергетиката и околната среда в Подгорица беше приета новаторска декларация за енергийния преход.

В сферата на енергетиката Комисията работи за улесняване на разширяването на енергийния съюз на ЕС към Западните Балкани и за създаване на единно регулаторно пространство съгласно Договора за създаване на Енергийна общност. За постигането на по-нататъшен напредък в тази област ще бъде необходим напредък в съответната част от диалога между Белград и Прищина.

Голямо постижение беше съвместното изявление относно прехода към чиста енергия, подписано от министрите на енергетиката и околната среда на Западните Балкани на срещата им през февруари 2019 г. в Подгорица. Комисията предостави безвъзмездни средства в размер на 30 милиона евро за енергийна ефективност в допълнение към вече наличните 50 милиона евро по линия на Регионалния инструмент за енергийна ефективност. През 2018 г. Комисията подкрепи подписването на договор за

междусистемен газопровод между България и Сърбия, който ще бъде частично финансиран чрез ИПП и Европейския фонд за регионално развитие. В сферата на транспорта Комисията продължи да подкрепя изпълнението на Договора за Транспортната общност и функционирането на свързания с него секретариат. По-конкретно, създадени бяха институциите на Транспортната общност (регионалният управителен комитет и министерският съвет) и беше подписано споразумение за седалището със Сърбия. В началото на 2019 г. беше назначен изпълняващ длъжността директор.

Комисията спомогна за сключването на декларация на министрите, целяща премахването на препятствията на границите чрез интегрирани сухоземни и железопътни гранични пунктове. Декларацията се основава на проучване, финансирано от ЕС, в което бяха определени 32 приоритетни гранични пункта в региона, които могат да бъдат интегрирани. В момента тече подписването на двустранни споразумения между засегнатите страни за всеки един от пунктовете.

След приемането на съответните декларации на министрите на министерската среща за трансевропейските транспортни връзки в Любляна и на срещата на високо равнище в София Комисията допринася и за изготвянето на нова регионална железопътна стратегия и план за действие за безопасността по пътищата, насочени по-специално към намаляване на смъртните случаи по пътищата чрез отстраняване на участъците, представляващи заплахата за пътната безопасност. През 2018 г. Комисията финансира 24 проверки на участъци, представляващи заплахата за пътната безопасност, извършени от експерти на Connecta.

По отношение на инвестициите в инфраструктура инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ) продължи да подпомага изпълнението на програмата за свързаност през 2018 г. На срещата на върха в София Комисията обяви безвъзмездни средства на обща стойност 192,7 милиона евро за единадесет нови транспортни проекта. От създаването на ИРЗБ Комисията е предоставила безвъзмездни средства в размер на 700 милиона евро за 31 приоритетни проекта чрез този инструмент, който на свой ред мобилизира външни инвестиции от над 2,4 милиарда евро.

Водеща инициатива 5 — Програма в областта на цифровите технологии за Западните Балкани — е съсредоточена върху изграждането на цифрова икономика и общество в региона. Програмата, основаваща се на работен документ на службите на Комисията, в който са описани основните инициативи, стартира през юни 2018 г. на годишната асамблея на ЕС за цифровото развитие. Комисията установи също така диалози в областта на информационните и комуникационните технологии с партньорите от Западните Балкани, съпътствани от посещения на комисаря по въпросите на цифровата икономика и цифровото общество в повечето столици в региона.

Тя предостави и интензивна подкрепа за преговорите за ново регионално споразумение за роуминг, което доведе до премахването на таксите за роуминг в региона на Западните Балкани. Споразумението беше прието на министерската среща, посветена на цифровите технологии, през април 2019 г. и ще влезе в сила през юли 2019 г.

Комисията задели 30 милиона евро по линия на ИРЗБ за техническа помощ при подготовката за инвестиции в широколентова свързаност и още 8 милиона евро за регионална инициатива за киберсигурност.

ЕС работи също така за предоставяне на достъп на партньорите от Западните Балкани до различни европейски форуми и групи. По-специално, партньорите бяха включени

като наблюдатели в Групата на европейските регулатори за аудиовизуални медийни услуги и в Групата на високо равнище за цифровия единен пазар. Те бяха поканени като наблюдатели и в Службата на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения.

И накрая, Комисията приобщава партньорите към различни инициативи на Общността в областта на цифровите умения, електронното управление и електронното здравеопазване. Сред тези инициативи са мрежата на Службата по ширококоловия достъп, схемата за стажове в сферата на цифровите технологии, посланиците на европейската седмица на програмирането, програмата ISA2, мрежата за електронно здравеопазване, Европейският алианс за изкуствен интелект и Обсерваторията и Форумът на ЕС за блоковите вериги.

Общият размер на средствата, които бяха заделени през 2018 г. по линия на ИПП за дейности, свързани със свързаността в транспортния, енергийния и цифровия сектор, възлизаше на 450 милиона евро.

Водеща инициатива 6 — Подпомагане на помирието и добросъседските отношения — се съсредоточава върху насърчаването на устойчив и траен мир в региона чрез работа по три теми: справяне с наследството от миналото, възстановяване на междуличностните контакти и засилване на сътрудничеството в области от взаимен интерес. Тези въпроси се включват редовно в дневния ред на заседанията на министрите на външните работи на страните от Западните Балкани, както и на срещите на високо равнище по двустранни въпроси, чието начало беше поставено по време на австрийското председателство през 2018 г.

Комисията продължава да подкрепя Международния остатъчен механизъм за наказателните трибунали и специализираните състави за Косово. Заедно с Международната комисия за изчезнали лица и Международния комитет на Червения кръст Комисията подкрепя усилията за решаване на оставащите случаи на изчезнали лица и за удовлетворяване на потребностите на техните семейства. Освен това Комисията увеличи подкрепата си за създаването на регионална комисия за истината.

ЕС предоставя финансова помощ на Регионалната служба за младежко сътрудничество, която е важен инструмент за увеличаване на мобилността сред младите хора и сътрудничеството между тях. Стартирана беше инициативата „Лаборатория за младежта на Западните Балкани“, която дава възможност на младите хора да участват в изготвянето на политиките. Подкрепата за сътрудничеството между културните и творческите индустрии в по линия на програмата „Творческа Европа“ беше увеличена.

В допълнение към различните дейности с участието на няколко държави в полза на регионалното сътрудничество, програмата за трансгранично сътрудничество дава възможност за конкретни съвместни общностни проекти по въпроси като управлението на природните ресурси, туризма и културата. Цялостната подкрепа на ЕС за институционалните и социално-икономическите реформи допринася за възстановяването на доверието на гражданите и общностите, а също и за насърчаването на благоприятна за помирение среда.

Заделените средства по ИПП в подкрепа на добросъседските отношения и помирието възлизаха на близо 80 милиона евро през 2018 г.

През следващите години Комисията ще продължи да надгражда постигнатото по шестте водещи инициативи, за да изпълни изцяло ангажиментите, поети в Стратегията за Западните Балкани. Ние ще продължим да информираме и ангажираме партньорите и държавите членки чрез политически диалог, редовен преглед и специални срещи на

работно равнище. Трайният ангажимент и конструктивното регионално сътрудничество с партньорите от Западните Балкани ще бъдат от решаващо значение за постигането на амбициозните цели на Стратегията и нейния план за действие.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4 — Важни статистически данни

СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ (към 29.4.2019 г.)

Демография	Бел ежка	Черна гора		Северна Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово *		ЕС-28	
		2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Общ брой на населението (в хиляди)		622,2	622,4	2071,3	2 073,7	2 875,6	2 876,6	7 076,4	7 040,3	78 741	79 815	3 516,0	3 509,7	1 771,6	1 785,5	510 182 p	511 373 bp
Дял на лицата на възраст 15—64 години от общото население (в %)		67,6	67,4		70,2	68,7	68,7	66,6	66,3	67,8	68	:	:	65,6p	66,8	65,3	65,0b
Коефициент на естествен прираст на населението (на 1 000 жители)		1,8	1,5	1,2	0,7	3,6	3,0	-5,1	-5,5	11,2	10,8	-1,8p	-2,0	8,4p	8,2	0,0p	-0,4bp
Очаквана продължителност на живота при раждане, мъже (в години)		74,1	73,9	73,4	74,1	77,1	77,1	73,2	73,1	75,4	75,7	:	:	75,9p	:	78,2	78,3b
Очаквана продължителност на живота при раждане, жени (в години)		78,9	79,2	77,5	77,9	80,1	80,1	78,3	78,1	81	81,3	:	:	81,6p	:	83,6	83,5b

Пазар на труда	Беле жка	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Коефициент на икономическа активност на лицата на възраст 20—64 години: дял на икономически активното население на възраст 20—64 години (в %)	1)	69,1	69,3	69,6	70,3	73,3e	73,9	70,0	71,2	60,9	61,9	58,8	58,4	44,0	49,0	77,6	78,0
Коефициент на икономическа активност при мъжете на възраст 20—64 години: дял на икономически активните мъже на възраст 20—64 години (в %)	1)	76,7	77,0	83,8	84,4	82,5e	84,3	78,0	78,8	83,3	83,7	72,0	71,3	66,8	75,1	83,7	84,1
Коефициент на икономическа активност при жените на възраст 20—64 години: дял на икономически активните жени на възраст 20—64 години (в %)	1)	61,6	61,7	54,9	55,7	64,2e	63,5	62,0	63,6	38,5	40,0	45,3	45,6	20,9	22,6	71,4	72,0
Коефициент на заетост, лица на възраст 20—64 г. (%)																	

от населението)																		
Общо		57,1	58,2	53,3	54,8	62,1e	63,9	59,1	61,5	54,3	55,3	44,2	46,6	32,3	34,4	71,1	72,2	
Мъже		63,0	65,2	63,7	65,6	69,4e	72,1	66,3	68,5	75,5	76,1	56,4	58,1	49,9	54,0	76,9	78,0	
Жени		51,3	51,4	42,5	43,7	55e	55,6	51,9	54,5	33,2	34,4	32,0	35,1	14,6	14,6	65,3	66,5	

Пазар на труда, продължение	Бел ежка	Черна гора		Северна Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово *		ЕС-28	
		2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Лица на възраст 15—24 години, неангажирани с трудова дейност, образование или обучение, % от населението в тази възрастова група		18,4	16,7	24,3	24,9	26,9e	25,9	17,7	17,2	24,0	24,2	26,4	24,3	30,1	27,4	11,6	10,9
Лица на възраст 15—29 години, неангажирани с трудова дейност, образование или обучение, % от населението в тази възрастова група		22,3	21,4	31,3	31,1	30e	29,7	22,3	21,7	27,8	27,5	31,4	28,8	37,3	35,0	14,2	13,4
Заетост по основни сектори																	
Селско стопанство, горско стопанство и рибарство (в %)		7,7	7,9	16,6	16,2	40,2e	38,2e	18,6	17,2	19,5	19,4	18,0	18,9	4,2	4,4	4,3	4,2
Промисленост (в %)		9,8	9,5	23,1	22,5	12,8e	12,5e	20,2	21,2	19,5	19,1	22,7	22,2	18,0	17,4	17,3	17,3
Строителство (в %)		7,7	7,6	7,2	7,2	6,5e	6,9e	4,3	4,1	7,3	7,4	8,6	7,3	11,5	12,9	6,7	6,8
Услуги (в %)		74,8	75,0	53,1	54,1	40,5e	42,4e	57,0	57,5	53,7	54,1	50,8	51,6	66,3	65,3	71,7	71,7
Лица, работещи в публичния сектор, като дял от общата заетост, лица на възраст 20—64 години (в %)	2)	31,2	32,6	:	:	15,6e	16,4e	28,3	27,8	13,8	13,3	17,8	18,4	30,8	28,4	:	:
Лица, работещи в частния сектор, като дял от общата заетост, лица на възраст 20—64 години (в %)	2)	47,0	45,5	:	:	84,4e	83,6e	71,7	72,2	86,2	86,7	82,2	81,6	69,2	71,6	:	:
Безработица (% от работната сила)																	
Общо	1)	17,8	16,1	23,7	22,4	15,2e	13,7e	15,4	13,6	10,9	10,9	25,5	20,7	27,5	30,3	8,6	7,6
Мъже	1)	18,3	15,4	24,4	22,7	15,9e	14,6e	14,8	13,0	9,6	9,4	22,6	19,0	26,2	28,5	8,4	7,4
Жени	1)	17,1	16,9	22,7	21,8	14,4e	12,6e	16,2	14,4	13,6	13,9	30,2	23,3	31,7	36,4	8,8	7,9
Младежи на възраст 15—24 години	1)	35,9	31,7	48,2	46,7	36,5e	31,9e	34,9	31,9	19,5	20,5	54,3	45,8	52,4	52,7	18,7	16,8
Дългосрочно (> 12 месеца)	1)	13,4	12,4	19,2	17,4	10,1e	8,9e	10,0	8,2	2,2	2,4	21,7	17,0	18,0	21,7	4,0	3,4
Номинален размер на средното месечно възнаграждение или заплата (в евро)	3)	499	510	363	372	397	446	516	544	607	555	429	435	:	:	:	:

Образование	Бел ежка	Черна гора		Северна Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово *		ЕС-28	
		2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Лица, напускащи преждевременно системата на образование и обучение: процент от населението на възраст 18—24 години, което е завършило най-много долен курс на средното образование и не участва в по-нататъшно образование или обучение (в %)		5,5	5,4	9,9	8,5	19,6e	19,6	7,0	6,2	34,3	32,5	4,9	5,1	12,7	12,2	10,7	10,6
Публични разходи за образование спрямо БВП (в %)		:	:	:	:	3,1p	3,1p	3,6	3,7	4,7	4,2	:	:	4,6	4,4	:	:
Процент от населението на възраст 20—24 години, което е завършило най-много долен курс на средното образование, общо		6,8	4,9	12,0	9,3	:	:	7,8	6,8	43,9	42,8	5,8u	6,1u	14,6	13,8	16,8	16,6
Процент от населението на възраст 20—24 години, което е завършило най-много долен курс на средното образование, мъже		5,8	4,9	10,9	8,8	:	:	8,6	7,3	44,2	42,9	5,5u	6,1u	12,5	12,8	19,1	19,1
Процент от населението на възраст 20—24 години, което е завършило най-много долен курс на средното образование, жени		7,9	4,9	13,1	9,8	:	:	7,0	6,3	43,7	42,7	6,3u	6,2u	17,0	14,9	14,4	14,1
Процент от населението на възраст 20—24 години, което е завършило горен курс на средното образование или образование след средно образование, което не е висше, общо		82,2	86,9	77,2	80,3	:	:	84,9	85,0	35,7	36,1	86,6	86,9	70,5	70,8	65,3	65,1
Процент от населението на възраст 20—24 години, което е завършило горен		86,9	90,6	82,5	83,7	:	:	86,3	86,3	38,3	39,4	89,0	89,4	74,5	74,2	66,1	65,8

курс на средното образование или образование след средно образование, което не е висше, мъже																	
Процент от населението на възраст 20—24 години, което е завършило горен курс на средното образование или образование след средно образование, което не е висше, жени		77,2	82,9	71,8	76,7	:	:	83,3	83,5	33,3	32,9	83,7	84,0	66,0	66,9	64,4	64,4
Процент от населението на възраст 30—34 години с висше образование, общо		33,9	34,0	29,1	30,5	20,9e	23,5e	29,9	31,4	26,5	27,3	23,1	23,8	19,1	21,8	39,0	39,8
Процент от населението на възраст 30—34 години с висше образование, мъже		31,8	30,0	24,5	24,6	18,0e	21,1e	24,7	25,4	28,3	28,6	16,6u	19,4	18,9	22,4	34,3	34,8
Процент от населението на възраст 30—34 години с висше образование, жени		35,9	37,7	33,8	36,8	23,9e	26,0e	35,3	37,6	24,6	26,0	29,4	28,4	19,4	21,2	43,8	44,8

Национални сметки	Бел ежка	Черна гора		Северна Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово *		ЕС-28	
		2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Брутен вътрешен продукт																	
По текущи цени (в милиарди евро)		4,0	4,3	9,7p	10,0p	10,7	11,6p	36,7	39,2	780,2	753,9	15,3	:	6,1	6,4	14 958,3	15 382,6
На глава от населението (в евро)		6 400	6 900	4 700e	4 800p	3 700	4 000p	5 200	5 600	9 800	9 400	4 400	4 700	3 400	3 600	29 300	30 000
По стандарти на покупателна способност (СПС) на глава от населението		13 000	13 700	10 800e	10 800p	8 600	9 100p	11 400	11 600	19 200	19 900	9 000	9 500	:	:	29 300	30 000
По стандарти на покупателна способност (СПС) на глава от населението спрямо средната стойност за ЕС (ЕС-28 = 100)		44	46	37e	36p	30	30p	39	39	65	66	31	32	:	:	-	-
Реално (като обем) годишно изменение спрямо предходната година (в %)		2,9	4,7	2,8	0,2p	3,3	3,8p	3,3	2,0	3,2	7,4	3,1	:	4,1	4,2	2,0	2,4
Брутна добавена стойност по основни сектори																	
Селско стопанство, горско стопанство и рибарство (в %)		9,0	8,4	10,6	9,1p	22,6	21,8p	8,2	7,3	7,0	6,9	7,5	:	13,0	11,4	1,6	1,7
Промишленост (в %)		12,2	11,2	19,7	20,6p	14,0	12,8p	26,3	26,5	22,3	23,2	22,6	:	21,5	21,8	19,5	19,7
Строителство (в %)		6,7	8,2	8,0	7,2p	10,2	10,5p	4,7	5,0	9,7	9,7	4,6	:	8,1	9,9	5,3	5,4
Услуги (в %)		72,1	72,2	61,7	63,1p	53,2	54,9p	60,8	61,2	61,0	60,2	65,3	:	57,4	56,9	73,6	73,2

Платежен баланс																	
Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) (в милиони евро)		371,6	484,3	316,9	180,0	936,5	993,8	1 899,2	2 418,1	9 211,3	7 277,2	256,8	330,1	177,2	212,0	30 664,7	- 72 791,5
Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) (в % от БВП)		9,4	11,3	3,3	1,8p	8,7p	8,6	5,2	6,2	1,2	1,0	1,7	:	2,9	3,3	0,2	-0,5
Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) спрямо ЕС-28 (в милиони евро)		-25,6	174,1	199,1	100,2	274,7	:	1 304,4	1 756,7	3 166,7	1 786,0	214,9	217,0	15,6	107,3	-	-
Нетни (входящи — изходящи) преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) спрямо ЕС-28 (в % от БВП)		-0,6	4,0	2,1	1,0p	2,6	:	3,6	4,5	0,4	0,2	1,4	:	0,3	1,7	-	-
Парични преводи като % от БВП		4,8	4,7	2,0	1,9p	5,7p	5,5	7,3	7,6	0,1	0,0	8,2	:	11,4	11,8	0,1	0,1

Външна търговия със стоки	Бележка	Черна гора		Северна Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово *		ЕС-28	
		2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Дял на износа към държавите от ЕС-28 като стойност от общия износ (в %)		37,4	34,8	80,0	81,1	77,9	77,2	67,6	67,6	47,9	47,0	71,3	71,2	22,6	24,9	-	-
Дял на вноса от държавите от ЕС-28 като стойност от общия внос (в %)		48,2	47,4	61,9	62,9	63,1	61,7	58,7	58,9	39,0	36,4	61,9	60,9	43,1	43,1	-	-
Търговски баланс (в милиони евро)		-1 736	-1 932	-1 786	-1 818	-2 399	-2 622	-2 483	-3 194	-50 676	-67 771	-3 448	-3 646	-2 480	-2 669	37 238	21 099
Международна търговия със стоки и услуги спрямо БВП																	
Внос (% от БВП)		63,1	64,5	65,5	69,2p	45,8	46,6p	53,4	57,1	24,9	29,3	52,3	:	50,9	52,5	40,4	42,0
Износ (% от БВП)		40,6	41,1	50,7	55,4p	29,0	31,6p	48,6	50,5	22,0	24,8	35,4	:	23,7	26,7	43,9	45,7
Публични финанси	Бележка	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
** Общ бюджетен излишък (+) / дефицит (-) (% от БВП)		-2,8	-5,6	-2,7	-2,7	-1,8	-2,0	-1,2	1,1	-1,1	-2,8	1,2	2,6	:	:	-1,7	-1,0
** Общ държавен дълг (% от БВП)		64,4	64,2	39,9	39,5	68,6	66,8	68,8	58,7	28,3	28,3	40,5	36,1	14,6e	16,6e	83,4	81,7

Финансови показатели	Бележка	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Годишно изменение на потребителските цени (в %)	4)	0,1	2,8	0,2	2,1	1,5	3,3	1,3	3,3	7,7	11,1	-1,1	1,2	0,3	1,5	0,2	1,7
**Частен дълг, консолидиран, спрямо БВП (в %)	5)	:	:	:	:	:	:	:	:	84,8	85,1	84,5	83,3	:	:	141,9	140,3
Общ външен дълг спрямо БВП (в %)		:	:	74,7	73,6p	73,4p	68,7	72,1	65,3	47,4	53,4	:	:	33,2	32,6	:	:
Общ дълг в чуждестранна валута спрямо БВП (в %)	6)	:	:	:	:	73,5	68,7	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Лихвен процент по заемите (за една година), на годишна основа (в %)	7)	7,45	6,81	4,25	3,75	5,89	5,98	5,50	5,00	15,79	18,12	4,97	3,88	7,47	6,83	:	:
Лихвен процент по депозитите (за една година), на годишна основа (в %)	8)	0,93	0,69	0,25	0,25	0,80	0,75	2,50	2,00	10,33	13,53	0,09	0,06	1,01	1,04	:	:
Стойност на резервните активи (включително злато) (в милиони евро)		803,0	897,7	2 613,4	2 336,3	2 945,0	2 995,9	10 204,6	9 961,6	95 863,2	95 361,6	4 873,2	5 397,5	605,1	683,4	:	:
Международни резерви — еквивалент в месеци на внос		3,9	3,9	4,9	4,0	7,2	6,7	6,2	5,4	6,0	5,2	7,3	7,2	2,3	2,4	:	:

Предприятия	Бел ежка	Черна гора		Северна Македония		Албания		Сърбия		Турция		Босна и Херцеговина		Косово *		ЕС-28	
		2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Индекс на промишленото производство (2010 г. = 100)		84,4s	81,8s	122,0	122,2	143,8	142,9	111,7	115,8	126,3	134,3	112,0	115,5	:	:	105,6	109,1s
Инфраструктура	Беле жка	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Гъстота на железопътната мрежа (линии в експлоатация на хиляда km ²)	9)	18,4	18,4	27,4	27,4	12,2	12,2	48,6	48,5	13,2	13,3	20,0	20,0	30,9	30,9	:	:
Дължина на магистралите (в километри)		0	0	259	259	:	:	741	963	2542	2657	163	172	98	108	:	:
Енергетика	Беле жка	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.	2016 г.	2017 г.
Нетен внос на енергия спрямо БВП		3,4	4,9	5,2	5,9	1,3	2,5	3,4	4,3	1,0	1,5	4,3	:	4,1	5,4	1,3	1,5

: = не е налично
b = прекъсване в динамичните редове
e = приблизителна стойност
p = временни данни
s = оценка/изчисление на Евростат
u = ниска надеждност
- = не се прилага

* = Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

** = Данните за държавния дефицит и държавния дълг на държавите, обхванати от процеса на разширяване, се публикуват „във вида, в който са“ и без никакви гаранции по отношение на тяхното качество и на спазването на правилата на Европейската система от сметки (ЕСС).

Бележки под линия:

- 1) Турция: безработица въз основа на 4-седмичен критерий + прилагане на методи за търсене само на активни работни места.
- 2) Босна и Херцеговина: публичният сектор включва NACE Rev. 2, раздели O, P и Q, а частният сектор включва други раздели на NACE. Черна гора: изключват се НПО; данните показват броя на служителите (в частния или публичния сектор) като дял от общия брой на заетите лица.
- 3) Албания: публичен сектор. Босна и Херцеговина: нетни приходи. Сърбия: възнаграждения и заплати, изплащани на служители, наети от юридически лица и некорпоративни дружества.
- 4) Хармонизиран индекс на потребителските цени, с изключение на Босна и Херцеговина.
- 5) Босна и Херцеговина: данни за парично-финансовите институции.
- 6) Албания: външен дълг (включително ПЧИ).
- 7) Албания: среднопретеглен процент, приложен към новите заеми за 12 месеца през съответния месец, за 12-месечен падеж. Черна гора: среднопретеглен действителен лихвен процент, неизплатени суми, годишно. Северна Македония: в края на годината (31 декември). Босна и Херцеговина: краткосрочни лихвени проценти по заемите в национална валута към нефинансови предприятия (среднопретеглена стойност).
- 8) Албания: лихвеният процент по депозитите представлява среднопретеглената ставка за наскоро приетите депозити през съответния месец, за 12-месечен падеж. Черна гора: среднопретеглен действителен лихвен процент, неизплатени суми, годишно. Северна Македония: в края на годината (31 декември). Турция: овърнайт депозитно улеснение. Босна и Херцеговина: лихвени проценти по безсрочни депозити в национална валута на домакинствата (среднопретеглена стойност).
- 9) Сърбия: въз основа на общата площ, а не на сухоземната площ.